

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta lesnická a dřevařská

Katedra lesnické a dřevařské ekonomiky

Lesní pedagogika se zaměřením na myslivost

v okrese Jičín

Bakalářská práce

Autor: Ing. Lenka Hochová

Vedoucí práce: RNDr. Marcel Riedl, CSc.

2020

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Fakulta lesnická a dřevařská

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Ing. Lenka Hochová

Lesnictví

Provoz a řízení myslivosti

Název práce

Lesní pedagogika se zaměřením na myslivost v okrese Jičín

Název anglicky

Forest pedagogy focused on hunting in Jičín district

Cíle práce

Cíl práce se skládá ze dvou oblastí:

- Analýza informovanosti a potenciální poptávky po programu týkající se lesní pedagogiky a myslivosti u základních a mateřských škol v okrese Jičín.
- Návrh výukového programu zaměřeného na lesní pedagogiku a myslivost pro konkrétní školu, která projevila o výuku zájem.

Metodika

Práci napište v souladu s formálními požadavky uvedenými v doporučených pravidlech pro zpracování bakalářských a diplomových prací na FLD. Postup ve vypracování a dosahované výsledky průběžně konzultujte s vedoucím práce.

Doporučuje se zpracovat práci v následujících etapách:

Stručná rešerše, ve které bude vysvětlen pojem "lesní pedagogika", její vznik, rozvoj, instituce, které se jí zabývají a její vztah k výuce myslivosti.

Výzkum informovanosti a poptávky bude proveden formou internetového dotazníku v kombinaci s telefonickým dotazováním. Cílovou skupinou budou základní a mateřské školy v okrese Jičín. Účelem výzkumu je ověřit zájem o lesní pedagogiku a výuku myslivosti na školách v okrese Jičín. Předpokládá se soubor alespoň 30 oslovených subjektů.

Výsledky výzkumu budou zpracovány přehledným způsobem pomocí tabulek a grafů.

Na základě zájmu navrhnout pro vybraný subjekt výukový program lesní pedagogiky se zaměřením na myslivost včetně návrhu jednotlivých aktivit, her, apod. Realizace výukového programu se předpokládá v budoucnu ve spolupráci s okresním mysliveckým spolkem v Jičíně.

Na základě dosažených výsledků formulujte relevantní závěry pro praxi včetně doporučení, jak lesní pedagogiku a výuku myslivosti více šířit a propagovat.

Doporučený rozsah práce

35 stran

Klíčová slova

Forest pedagogy, market research, hunting

Doporučené zdroje informací

- FORET, M. Marketingový průzkum. Poznáváme svoje zákazníky. 1. vydání. Brno: Computer Press, a.s., 2008. 121 s. ISBN 978-80-251-2183-2.
- HANZAL, V. *O zvěři a myslivosti*. ČESKÉ BUDĚJOVICE: DONA, 1994.
- HROMAS, J. *Myslivost*. Písek: Matice lesnická, 2000.
- KAPUCIÁNOVÁ, M. Lesní a venkovní pedagogika: příručka k projektu Alma Mater Studiorum. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. ISBN 978-80- 7290-451-8.
- LESKOVCOVÁ, M. a kol. Environmentální výchova v České republice a v EU, systém environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2012. ISBN 978-80-87472-42-2.
- MARUŠÁKOVÁ, L. a kol. Lesná pedagogika krížom cez Európu. Zvolen: Národné lesnícke centrum, 2010. ISBN 978-80-8093-119-3
- SVOBODOVÁ, H., KOZEL, R., MYNÁŘOVÁ, L. Moderní metody a techniky marketingového výzkumu. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3527-6.

Předběžný termín obhajoby

2018/19 LS – FLD

Vedoucí práce

RNDr. Marcel Riedl, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra lesnické a dřevařské ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 7. 3. 2019

prof. Ing. Luděk Šišák, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 13. 3. 2019

prof. Ing. Marek Turčáni, PhD.

Děkan

V Praze dne 11. 06. 2020

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma "Lesní pedagogika se zaměřením na myslivost v okrese Jičín" vypracovala samostatně pod vedením RNDr. Marcela Riedla, CSc. a použila jen prameny, které uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Jsem si vědoma, že zveřejněním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním dle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách v platném znění, a to bez ohledu na výsledek její obhajoby.

V Chyjicích dne 1.6.2020

Podpis autora

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala RNDr. Marcelovi Riedlovi, CSc. za odborné vedení a cenné rady při zpracování bakalářské práce.

Abstrakt

Lesní pedagogika je environmentální vzdělávání o lese, vztazích a procesech, které v něm probíhají. Základním principem je předávat tyto informace zábavnou formou prostřednictvím lesního pedagoga přímo v lesním prostředí.

Cílem práce je výzkum vzdělávání v oblasti lesní pedagogiky v předškolních zařízeních a na prvních stupních základních škol v okrese Jičín s následným doporučením a nabídkou spolupráce do budoucna s Okresním mysliveckým spolkem v Jičíně.

K získání dat bylo použito dotazníkové šetření formou jednoduchého formuláře na webovém portálu www.surveymonkey.com a následné jeho odeslání do 77 mateřských a základních škol 1. stupně.

Bylo zjištěno, že s aktivitami lesní pedagogiky bylo v minulosti seznámeno 73 % školských zařízení, 27 % školských zařízení aktivity lesní pedagogiky nezná. Z celkového počtu 77 dotazovaných škol, 13,5 % již pro své žáky aktivity LP zajišťuje, 75,7 % nezajišťuje, ale mají o spolupráci do budoucna zájem s Okresním mysliveckým spolkem v Jičíně, 5,4 % škol zájem nemá.

Součástí bakalářské práce je dále vyhotovení komplexního programu LP pro vybraný subjekt a dále doporučení, jakým způsobem aktivity LP více šířit mezi veřejnost.

Klíčová slova:

lesní pedagogika, environmentální výchova, myslivost, základní a mateřské školy, dotazníkové šetření

Abstract

Forest pedagogy is environmental education about the forest, relationships and processes that take place in it. The basic principle is to convey this information in an entertaining way through a forest pedagogue directly in the forest environment.

The aim of the work is the research of education in the field of forest pedagogy in preschool facilities and at the first stages of primary schools in the district of Jičín with subsequent recommendation and offer of cooperation in the future with the District Hunting Association in Jičín.

To obtain the data, a questionnaire survey was used in a simple form on the web portal www.survio.com and its subsequent submission to 77 kindergartens and primary schools.

As a result, it was found that 73 % of school facilities were acquainted with forest pedagogy activities in the past, 27 % of school facilities are not familiar with forest pedagogy activities. 7 % do not provide, but in the future they are interested in cooperation within the forest pedagogy with the District Hunting Association in Jičín, 5.4 % of schools are not interested.

One part of the bachelor's thesis is also the preparation of a comprehensive program of forest pedagogy for a selected subject and a recommendation on how to spread the activities of forest pedagogy more to the public.

Keywords:

forest pedagogy, environmental education, hunting, nursery and primary schools, questionnaire survey

Obsah

1. Úvod	8
2. Cíle práce	9
3. Literární rešerše.....	10
3.1. Lesní pedagogika jako součást environmentální výchovy.....	10
3.2. Osoba lesního pedagoga	12
3.3. Právní zakotvení Lesní pedagogiky.....	15
3.4. Rámcově vzdělávací program.....	19
3.4.1. RVP v mateřské škole.....	20
3.4.2. RVP Zš	22
4. Metodika	26
5. Výsledky	29
6. Zpracování komplexního plánu aktivit LP pro konkrétní subjekt	38
6.1 Varianta 1: Program v lese	39
6.2. Varianta 2 – Program na školní zahradě	45
6.3. Varianta 3 – Program ve třídě.....	49
7. Diskuze	51
8. Závěr.....	52
9. Seznam grafů	53
10. Seznam použitých zkratk a symbolů.....	54
11. Seznam literatury	55
12. Seznam obrázků v příloze	60

1. Úvod

Les tvoří od nepaměti přirozený prostor pro existenci lidí a zvířat. Již v minulosti byl pro lidstvo místem, kde nacházeli hlavní zdroje obživy a přírodní materiál. Postupem doby byla tato produkční funkce lesa stále více nahrazována funkcí mimo produkční. Pomineme – li lesníky z povolání a myslivce, pro něž je les pracovním nástrojem, tak v současné době většina obyvatel les vyhledává pro pocit odpočinku, pro své potěšení a uspokojení. Kontakt s přírodou potřebuje člověk v každém věku. Čím více je člověk obklopen technickými a elektronickými zařízeními, tím důležitějším se pro něj stává intenzivní pobyt v přírodě. Les svou pestrostí a rozmanitostí je balzámem na duši člověka dnešní uspěchané doby. Vědecké studie ukazují, že ze všech pozitivních dopadů kontaktu s přírodou na naše zdraví je právě dopad na psychické zdraví možná nejpodstatnější. Děti, které tráví více času venku, jsou fyzicky aktivnější a méně u nich hrozí nadváha či obezita. Malé děti, které si hrají v přírodním prostředí, rychleji rozvíjejí hrubou motoriku. I dospělí žijící v blízkosti zeleně jsou méně často a kratší dobu nemocní a dožívají se vyššího věku. Pobyt v zeleni má celkový blahodárný účinek na lidské zdraví, zlepšuje fyzickou kondici a posiluje imunitní systém. Blízkost přírody, ale i pouhý výhled na zeleň pomáhají snížit stres, úzkosti či deprese. Pobyt, hra a odpočinek v přírodě snižují únavu z myšlení, obnovují pozornost a posilují schopnost soustředění. Kontakt se zelení zvyšuje naši sebeúctu, spokojenost a zlepšuje naši náladu.

Můžeme doufat, že jednou nastane čas, kdy „eko - terapie” bude uznávanou léčebnou procedurou a při návštěvě lékaře dostaneme místo antidepressiv kontakt na ekoterapeutické centrum, ve kterém si vybereme léčebné aktivity v přírodě podle našeho gusta. (FELBEROVÁ, 2019)

2. Cíle práce

Teoretická část práce je stylizována formou literární rešerše.

Obsahem této části je vysvětlení pojmu lesní pedagogiky jako součásti environmentální výchovy. Podstatná část teoretické části je zaměřena na osobnost lesního pedagoga. Závěr této části je zaměřen na problematiku právního rámce lesní pedagogiky.

Případová studie bakalářské práce je zaměřena na zhodnocení dotazníkového šetření, které probíhalo na mateřských a základních školách v okrese Jičín. Cílem dotazníku bylo zjištění, zda by školská zařízení v okrese Jičín měla zájem o aktivity lesní pedagogiky zajištěné Okresním mysliveckým spolkem v Jičíně.

3. Literární rešerše

3.1. Lesní pedagogika jako součást environmentální výchovy

Lesní pedagogika (dále jen LP) je nedílnou součástí environmentálního vzdělávání, které má za cíl zvýšit ve společnosti povědomí o lesním hospodářství a trvale udržitelném hospodaření. (LESY CR.CZ, 2020). V ideálním případě se jedná o výuku přímo v terénu, v prostředí lesa. Les jako učitel umožňuje nahlédnout do jeho krás a využít jeho různorodosti k objevování, zkoumání, aktivnímu učení a prožitku. Aktivita lesní pedagogiky nabízí možnost vychutnat si nejen čerstvý vzduch v přírodě, ale zažít radost ze společného učení a hraní v přírodním prostředí. Les nabízí nekonečný prostor pro zážitky a zkušenosti. V lesním a přírodním prostředí mohou děti daleko lépe poznávat přírodní živly, pozorovat změnu ročních období, objevovat přírodní materiály. Přírodní prostor není přeplněn dráždivými prvky, médii, hračkami a výtvarnými výrobky dnešní doby. Kromě posilování psychické odolnosti je pobyt v přírodě přínosem po fyzické stránce a stránce tělesného zdraví. Děti prostřednictvím svých vlastních prožitků posilují sebedůvěru a své kompetence. Mimo to pobyt venku zvyšuje schopnost koncentrace, je možné prožívat ticho a vytváří se úcta přírodě jako živému organismu. (KAPUCIÁNOVÁ, 2012). V dnešní uspěchané době často získáváme vědomosti jen prostřednictvím knih a učebnic. Takto získané vědomosti jsou krátkodobé, bez vztahu k praktickému životu, bez znalosti patřičných souvislostí. Zprostředkovaných informací je příliš mnoho, ale pochopených je příliš málo. Lesníci ve svém programu nabízejí zprostředkování vědomostí na „živém“ příkladě, znázorňují přirozené souvislosti, v prostředí, ve kterém si mohou vědomosti přímo vyzkoušet, dotknout se, ověřit v praxi. Lesní pedagogika neposkytuje jen informace o lese. Rozvíjí i emoční stránku člověka a tím i jeho osobnost. Díky poznání a osobnímu prožitku získávají děti i ostatní účastníci vzdělávacího programu hlubší vztah a respekt k lesu i k samotné práci lesníků. Lesní pedagogika slouží k vytvoření i znovunalezení kladného vztahu k lesu a k přírodě jako takové. (MEZISTROMY.CZ, 2020)

V ideálním případě aktivity lesní pedagogiky prožíváme přímo v lese. Environmentální vzdělávání se zaměřením na lesní pedagogiku a myslivost lze však provozovat i mimo les. V současné době nám možnost lesní pedagogiky umožňují například lesní mateřské školy a různá ekologická centra a prostory sloužících k výuce a vzdělávání v oblasti environmentální výchovy. Přírodní zahrady se zaměřením na EVVO jsou velmi často zřizovány přímo v prostředí zahrad mateřských, základních škol a jiných subjektů. Využitím příslušného dotačního titulu – pro letošní rok se jedná o výzvu č. 7/2019: Přírodní zahrady, termín podání žádosti 3.2.-4.2.2020, lze získat finanční podporu až do výše 500.000 Kč. Cílem dotačního titulu je proměnit školní pozemek na prostor vhodný pro venkovní výuku a posílit kontakt dětí s přírodou.

Finanční podporu lze využít na:

- 1/ Vybudování a úpravy dětských hřišť a zahrad v přírodním stylu pro předškolní děti.
- 2/ Pořízení zázemí pro subjekty inspirované konceptem lesní mateřské školy.
- 3/ Vybudování a úpravy venkovních areálů a pozemků základních a středních škol a organizací působících v oblasti EVVO pro podporu výuky ve venkovním prostředí.

Oprávněnými žadateli o dotaci jsou:

- 1/ Obce
- 2/ předškolní zařízení mateřské školy
- 3/ lesní mateřské školy (včetně lesních klubů),
- 4/ dětské skupiny,
- 5/ základní školy,
- 6/ střední školy,
- 7/ domy dětí a mládeže,

8/ příspěvkové organizace (zřizované obcí, krajem) působící v oblasti EVVO

9/ nestátní neziskové organizace působící v oblasti EVVO. (NÁRODNÍ PROGRAM ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ, 2020)

Vhodnou krajinářskou úpravou tak lze docílit ideálního výukového prostoru, který bude dostupný pro co nejširší okruh žáků.

Lesní pedagogika je primárně zaměřena na děti a mládež. Cílovou skupinou lesní pedagogiky však nemusí být jen žáci škol. Lesní pedagogiku lze vhodným způsobem přiblížit širšímu okruhu obyvatelstva. Lesní aktivity lze tak připravit i pro dospělé, seniory či handicapované občany. Právě pro poslední jmenovanou skupinu může lesní pedagogika a prostředí lesa být velkým přínosem z hlediska sociálního života a zapojení do aktivních činností. (KULICH, 1999)

3.2. Osoba lesního pedagoga

Lesní pedagog je odborník s lesnickým vzděláním či praxí v lesnictví a úspěšný absolvent certifikovaného kurzu lesní pedagogiky (obrázek č. 32). Naplňuje podstatu lesní pedagogiky - umí představit les, lesnictví a profesi lesníka prostřednictvím prožitku především v lesním prostředí. (LESNIPEDAGOGIKA.CZ, 2020)

Kurzy lesní pedagogiky pořádá například Sdružení lesních pedagogů ČR a Střední lesnická škola Hranice, zpravidla jednou ročně. Jsou dvojího typu:

1/ základní (obvykle únor/březen) – kde si lesníci osvojují základy pedagogiky, psychologie a didaktiky, a připravují se na práci s veřejností v lese, zejména s třídními kolektivy (MŠ, ZŠ, SŠ)

2/ nadstavbový (obvykle na konci srpna) – který je určen pro absolventy základního kurzu a rozšiřuje cílové skupiny o dospělé, skupiny se specifickými vzdělávacími potřebami a seniory

Kurzy lesní pedagogiky v ČR jsou akreditovány Ministerstvem zemědělství a jsou kompatibilní s kurzy v ostatních evropských státech a vychází z výstupů evropského projektu PAWS – Pedagogické aktivity v lese – koncepce semináře pro lesníky.

V roce 2013 a 2014 zorganizovala základní kurz lesní pedagogiky, pod záštitou SLŠ Hranice a ve spolupráci s Lesy hl.m. Prahy, také Fakulta lesnická a dřevařská ČZU v Praze.

Lesní pedagog se stává uznávanou autoritou v oboru lesní pedagogiky tím, jak umí v reálné praxi vzdělávání prokázat vlastní kompetence. Kromě odborných kompetencí lesníka se očekává schopnost prokázat kompetence spojené s vytvářením podnětného prostředí pro možnosti aktivního učení účastníků programu. (HLOBILOVÁ, 2003)

Lesní pedagog by měl mít následující zručnosti:

- mít velmi dobrou orientaci v odboru (lesnictví, myslivost, ochrana a pěstování lesa...)
- umět pomáhat účastníkům kurzu při jejich vlastním učení se
- motivovat a povzbuzovat účastníky kurzu pro učení se, umět řídit procesy učení se v lese
- uplatňovat ve vzdělávání metody orientované na rozvoj osobnosti účastníka vzdělávání
- diagnostikovat poznávací a učební styl jednotlivých účastníků, rozpoznat jejich silné a slabé stránky
- poskytovat spolehlivou zpětnou vazbu a spravedlivě hodnotit činnosti jednotlivých účastníků
- pomáhat účastníkům kurzu pracovat s chybou
- být pružný a umět se zdokonalovat (potřeba seberozvoje)
- být ochotný reagovat na potřeby učících se
- respektovat dohodnuté hodnoty a pravidla

- umět řídit čas pro jednotlivé aktivity
- umět řídit hodnotovou reflexi účastníků vzdělávání

Dobrý lesní pedagog připravuje cíle jednotlivých aktivit v přírodě tak, že rozlišuje následující úrovně:

1. úroveň: Zapamatování

Cílem je prokázat zapamatování nějakých poznatků, faktů o přírodě, lese, flóře, fauně apod. Úkoly a činnosti na této úrovni vyžadují od účastníka programu, aby si vybavil, vzpomněl, rozpoznal, reprodukoval údaje, které se naučil už dříve. Jelikož na této úrovni učení se jedná o reprodukci, odpovědi jsou předem jednoznačně správné nebo nesprávné.

Aktivita 1: Umět vyjmenovat, sumarizovat údaje o lesní lokalitě, ve které se nacházíme, například vyjmenovat nejznámější druhy rostlin, dřevin okolo sebe.

Aktivita 2: Umět vyjmenovat nejběžnější výrobky ze dřeva.

2. úroveň: Porozumění

Cílem je prokázat porozumění nějakým faktům. Úkoly a činnosti na této úrovni vyžadují od účastníka programu, aby doposud poznané vyjádřil v jiné podobě nebo jiným způsobem. Původní smysl obsahu ale nemůže změnit. Typické úkoly: vyjádřit obsah vlastními slovy, parafrázovat přečtený text, vyjádřit obsah obrazově nebo v symbolické podobě (vzorce, grafy, schémata), odlišit podstatné od nepodstatného.

Aktivita 1: Umět vysvětlit význam lesa pro společnost.

Aktivita 2: Umět vysvětlit koloběh vody v přírodě, princip fotosyntézy apod.

3. úroveň: Aplikace

Cílem je prokázat využití dosud poznaného a porozuměného obsahu učení v situaci, která je pro účastníka programu nová, ale není velmi vzdálená od té, která se učila podle předloženého vzoru. V podstatě tady jde o řešení podobných úkolů, na základě aplikace typového učebního úkolu, který si účastníci programu již osvojili. (HARKABUŠ, 2020)

Aktivita1: Připravit „lesní semenišť“ – plochu malé výměry založenou za účelem pozorování procesu klíčení jednotlivých druhů jehličnatých a listnatých dřevin. Porovnat morfologické znaky jednotlivých dřevin.

Aktivita 2: Připravit projekt jednoduchého naučné stezky vedoucí lesním ekosystémem v okolí školy, resp. bydliště. Zpracovat jednoduchý nástin trasy a navrhnout jednoduchý text panelů. Lesník spolu s účastníky programu vytipuje nejzajímavější body, které prezentují na jednotlivých zastávkách stezky.

4. úroveň: Analýza

Cílem je prokázat analytické myšlení v problematice lesa. Úkoly a činnosti na této úrovni vyžadují od účastníka programu, aby situaci, problém rozčlenil na prvky a části, porovnával je, hledal vztahy mezi nimi, uspořádal je podle významnosti a vyvodil nebo odvodil závěry. Typickými činnostmi na této úrovni učení je rozbor příčin a důsledků, třídění, porovnávání, nacházení podstatného, vyvozování závěrů z konkrétních poznatků a zevšeobecnování, odvozování na základě zevšeobecněných poznatků nebo pomocí porovnávání.

Aktivita: Vypracovat jednoduchou zprávu o stavu a poškození lesa ve svém okolí. Měli by popsat a naučit se rozeznávat typické znaky poškození, příčiny poškození, porovnat lesní škody v různých geografických polohách, zjistit kde jsou škody viditelnější (např. návětrné, exponované polohy) a kde stromy vypadají zdravěji. (PAWS, 2007)

3.3. Právní zakotvení Lesní pedagogiky

Lesní pedagogika jako způsob vzdělávání vznikla v 60. letech v USA, odkud se velice brzy rozšířila do Evropy. Z evropských zemí dospělo velkého rozmachu v lesní pedagogice Rakousko, kde je také koncept lesní pedagogiky nejlépe propracován. Právě v Rakousku v 90. letech 20. století několik zaměstnanců ISŠL Vimperk absolvovalo speciální školení týkající se způsobu aplikování lesní pedagogiky. Poté již škola Vimperk sama

zajišťovala kurzy lesní pedagogiky pro veřejnost. V pořádání kurzů dále pokračovalo prostřednictvím Sdružení lesních pedagogů ČR a Střední lesnická škola v Hranicích. (MEZISTROMY.CZ, 2007)

V roce 2004 došlo z iniciativy rakouských a německých lesních pedagogů k založení Evropské sítě lesních pedagogů – WaldPaedagogikNetzwerk. Úkolem této organizace je předávání a výměna zkušeností a metod lesních pedagogů mezi státy. V roce 2008 pak došlo ke spolupráci s ForestCommunicators Network (dále 14 FCN) a vznikla tak podskupina FCN-Subgroup-Forest, jež měla 12 členských zemí, včetně České republiky. Každým rokem je členskými státy pořádán kongres zabývající se problematikou lesní pedagogiky. V letech 2004 – 2007 vznikl v rámci programu Leonardo da Vinci projekt „Pedagogické aktivity v lese – koncepce semináře pro lesníky (PAWS – PaedagogischeArbeitsWald – einSeminarKonzeptFurForster.) Projekt je výsledkem spolupráce lesníků a myslivců z Německa, Finska, Rakouska, Slovenska a České republiky. Společným cílem autorů je vytvoření užitečných materiálů pro lesní pedagogy a tím i větší propagace lesní pedagogiky. (Ministry of the Environment of the Czech Republic, 1999). Učebnice, která byla vytvořena, je rozdělena do několika částí a jejím obsahem jsou základy pedagogiky, základy didaktiky, psychologické minimum, principy lesní pedagogiky, metodika lesní pedagogiky, historie lesní pedagogiky, práce s veřejností, propagace, komunikace a základy první pomoci. Projekt PAWS je určen pro lesníky, ale je též vhodný i pro myslivce, zemědělce, učitele biologie a pro všechny zainteresované, kteří jsou spojeni se zemědělstvím a trvale udržitelným rozvojem. V roce 2008 vznikl projekt „Case Forest: pedagogice towards sustainable developments“. Cílem tohoto projektu je zvýšení zájmu u školou povinných dětí o trvale udržitelný rozvoj a seznámení pedagogů s finskou vyučovací metodou Lusto, což je forma multimediální výuky, kde základním pracovním nástrojem je počítač. (MACHAR, 2009)

Na vládní úrovni se v České republice environmentálnímu vzdělávání věnuje Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo zemědělství a Ministerstvo školství, tělovýchovy a mládeže. Počátek prvních aktivit lesní

pedagogiky v České republice nastal v roce 2002. Jednou z prvních institucí, které začaly lesní pedagogiku aktivně provozovat byla Lesní škola při Městských lesích v Ostravě a Karlových Varech, dále Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem a Lesy České republiky. Lesní pedagogika v našem státě je do značné míry ovlivněna rakouským modelem. Postupem času se lesní pedagogikou počalo zabývat stále více lesnických organizací například Vojenské lesy a statky s.p., Lesy hlavního města Prahy, správa městských lesů v Olomouci, Chrudimi, Hradci Králové, Střední Lesnická Škola v Hranicích na Moravě, Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, Česká zemědělská univerzita, Českomoravská myslivecká jednota a také někteří soukromí vlastníci lesů.(HOCHOVÁ, 2014)

Lesní pedagogika v ČR zatím není ukotvena v žádném právním předpisu, jako je tomu např. v Rakousku, některých spolkových zemích Německa, Polsku nebo Lucembursku. V Evropě jsou tyto aktivity nejlépe propracovány v Rakousku. Funguje tam jednotný systém školení lesníků na lesní pedagogy (školicí středisko v Gmundenu, www.fastort.at) a po celé zemi je několik center, která se lesní pedagogice věnují. Lesní pedagogika je zakotvena v legislativě a financována z prostředků Evropské unie i státních zdrojů. Metodicky a koordinačně ji zaštiťuje pracovní skupina zabývající se lesní pedagogikou v ČR, kterou v roce 2007 ustavilo Ministerstvo zemědělství ČR jako poradní orgán ředitele odboru koncepcí a ekonomiky lesního hospodářství. (LESNIPEDAGOGIKA.CZ, 2020)

Pracovní skupinu ustavilo Ministerstvo zemědělství v roce 2007 jakožto tým expertů (zástupců ze subjektů provádějících lesní pedagogiku) za účelem přípravy jednotného postupu lesní pedagogiky v ČR.

Pracovní skupina je poradním orgánem ředitele odboru koncepcí a ekonomiky lesního hospodářství Ministerstva zemědělství.

Pracovní skupina má v současné době 12 členů, patří k nim zástupci těchto organizací:

Česká lesnická společnost
Fakulta lesnická a dřevařská ČZU v Praze
Lesy České republiky, s. p.
Ministerstvo zemědělství
Nadace dřevo pro život
Sdružení lesních pedagogů ČR
Středisko ekologické výchovy Lesů hl. m. Prahy
Střední lesnická škola Hranice
Střední lesnická škola Žlutice
SVOL – Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů v ČR
Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem
Vojenské lesy a statky ČR, s. p.

Pracovní skupina metodicky a koordinačně lesní pedagogiku v ČR zaštiťuje. Vedle zpracování koncepce lesní pedagogiky organizuje celorepublikové akce u různých příležitostí (Týden lesů, Evropský týden lesů), podporuje spolupráci lesnických organizací a lesních pedagogů v lesní pedagogice, připravuje pravidelné semináře pro lesní pedagogy, snaží se o propagaci lesní pedagogiky, spravuje webové stránky lesní pedagogiky a odpovídá za jejich obsah.)

Představitelé nejvýznamnějších subjektů v lesnictví se shodli na jednotném postupu lesní pedagogiky v ČR. Svými podpisy se přihlásili k dokumentu Jednotný postup pro realizaci lesní pedagogiky u lesnických subjektů v ČR. Tento dokument připravila pracovní skupina, kterou v roce 2007 ustavilo Ministerstvo zemědělství ČR jako svůj poradní orgán. V roce 2018 byl doplněn Akčním plánem na období 2018–2020, který podepsali zástupci 17 lesnických subjektů. (HOCHOVÁ, 2014)

3.4. Rámcově vzdělávací program

Do českých škol se výchova k ochraně přírody a poté šířeji pojatá výchova k péči o životní prostředí prosazovala pod vlivem světových událostí od sedmdesátých let. V osmdesátých letech se ujalo označení ekologická výchova zdůrazňující uplatňování ekologických aspektů ve vzdělávání. V totalitním období byl rozpracováván systém ekologické výchovy v řadě projektů mj. pro UNESCO, avšak výsledky nebyly v ČR využity v praxi. (KOPP, 2008) V současné době jsou požadavky na environmentální vzdělávání zahrnuty v obecné rovině do většiny základních pedagogických dokumentů a ovlivnily i tvorbu učebnic některých předmětů, zejména přírodovědy, vlastivědy, přírodopisu, zeměpisu a občanské výchovy. Nověji užívaný pojem “udržitelný rozvoj” pronikl do pedagogických dokumentů a učebnic jen částečně. V souladu s principy kurikulární politiky, zformulovanými v Národním programu rozvoje vzdělávání v ČR (tzv. Bílé knize) a zakotvenými v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, se do vzdělávací soustavy zavádí nový systém kurikulárních dokumentů pro vzdělávání žáků od 3 do 19 let. Kurikulární dokumenty jsou vytvářeny na dvou úrovních – státní a školní. Státní úroveň v systému kurikulárních dokumentů představují Národní program vzdělávání a rámcové vzdělávací programy (dále jen RVP). Národní program vymezuje počáteční vzdělávání jako celek. RVP vymezují závazné rámce vzdělávání pro jeho jednotlivé etapy – předškolní, základní a střední vzdělávání. Školní úroveň představují školní vzdělávací programy (dále jen ŠVP), podle nichž se uskutečňuje vzdělávání na jednotlivých školách. ŠVP si vytváří každá škola podle zásad stanovených v příslušném RVP.

Školská zařízení zapojená do programu Les ve škole, škola v lese tvoří svá ŠVP dle metodiky program Les ve škole, škola v lese. Autoři ročních plánů mají několikaletou praxi v oblasti pedagogiky a environmentální výchovy. Program je možné začlenit do následujících vzdělávacích oblastí (oborů) a průřezových témat Rámcového vzdělávacího programu:

1/ Jazyk a jazyková komunikace (český jazyk a literatura)

- 2/ Člověk a jeho svět
- 3/ Člověk a společnost (dějepis)
- 4/ Člověk a příroda (chemie, přírodopis, zeměpis)
- 5/ Umění a kultura (výtvarná výchova)
- 6/ Člověk a svět práce (člověk a svět práce)

Průřezová témata

- 1/ Environmentální výchova (ekosystémy, základní podmínky života, vztah člověka k prostředí)
- 2/ Osobnostní a sociální výchova (rozvoj schopností poznávání, kreativita, komunikace, kooperace a kompetence, řešení problémů a rozhodovací dovednosti, hodnoty, postoje)
- 3/ Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (objevujeme Evropu a svět)
- 4/ Mediální výchova (fungování a vliv médií ve společnosti, tvorba mediálního sdělení, práce v realizačním týmu (LESVESKOLE.CZ, 2020)

3.4.1. RVP v mateřské škole

Rámcově vzdělávací program pro předškolní výchovu poskytuje mateřským školám základní informace, pokyny a podněty k tvorbě školního vzdělávacího programu. Školní vzdělávací program mateřské školy zaměřené na venkovní pedagogiku vychází z koloběhu přírody a je sestaven tak, aby zahrnoval především pobyt venku. (KAPUCIÁNOVÁ, 2012)

Záměrem vzdělávacího úsilí učitele v environmentální oblasti je založit u dítěte elementární povědomí o okolním světě a jeho dění, o vlivu člověka na životní prostředí – počínaje nejbližším okolím a konče globálními problémy celosvětového dosahu – a vytvořit elementární základy pro otevřený a odpovědný postoj dítěte (člověka) k životnímu prostředí. (STRCULOVÁ, 2011)

Dílčí vzdělávací cíle:

- 1/ pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit a zlepšovat, ale také poškozovat a ničit rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách
- 2/ přirozené i zprostředkované poznávání přírodního okolí, sledování rozmanitostí a změn v přírodě (živá i neživá příroda, přírodní jevy a děje, rostliny, živočichové, krajina a její ráz, podnebí, počasí, ovzduší, roční období)
- 3/ praktické činnosti, na jejichž základě se dítě seznamuje s různými přírodními i umělými látkami a materiály ve svém okolí a jejichž prostřednictvím získává zkušenosti s jejich vlastnostmi (praktické pokusy, zkoumání, manipulace s různými materiály a surovinami)
- 4/ pozorování životních podmínek a stavu životního prostředí, poznávání ekosystémů (les, louka, rybník apod.) (ČINČERA, 2008)
- 5/ ekologicky motivované herní aktivity (ekohry)
- 6/ smysluplné činnosti přispívající k péči o životní prostředí a okolní krajinu,
- 7/ pracovní činnosti, pěstitelské a chovatelské činnosti
- 8/ činnosti zaměřené k péči o školní prostředí, školní zahradu a blízké okolí

Očekávané výstupy:

- 1/ vnímat, že svět má svůj řád, že je rozmanitý a pozoruhodný, nekonečně pestrý a různorodý
- 2/ mít povědomí o významu životního prostředí (přírody i společnosti) pro člověka
- 3/ uvědomovat si, že způsobem, jakým se dítě i ostatní v jeho okolí chovají, ovlivňují vlastní zdraví i životní prostředí
- 4/ rozlišovat aktivity, které mohou zdraví okolního prostředí podporovat a které je mohou poškozovat
- 5/ všimnout si nepořádků a škod, upozornit na ně
- 6/ pomáhat pečovat o okolní životní prostředí (dbát o pořádek a čistotu, nakládat vhodným způsobem s odpady, starat se o rostliny, spoluvytvářet pohodu prostředí, chránit přírodu v okolí, živé tvory apod.)

Rizika (co ohrožuje úspěch vzdělávacích záměrů učitele):

1/ nedostatek příležitostí vidět a vnímat svět v jeho pestrosti a změně, v jeho dění a řádu

2/ jednotvárná, málo rozmanitá nabídka činností, málo podnětné, málo pestré a málo obměňované prostředí nebo prostředí nepřehledné, neupravené, neuspořádané, s nadbytkem hraček a věcí (MŠMT, 2020)

3.4.2. RVP ZŠ

Vzdělávací oblast Člověk a příroda zahrnuje okruh problémů spojených se zkoumáním přírody. Poskytuje žákům prostředky a metody pro hlubší porozumění přírodním faktům a jejich zákonitostem. V této vzdělávací oblasti dostávají žáci příležitost poznávat přírodu jako systém, jehož součásti jsou vzájemně propojeny, působí na sebe a ovlivňují se. Na takovém poznání je založeno i pochopení důležitosti udržování přírodní rovnováhy pro existenci živých soustav i člověka, včetně možných ohrožení plynoucích z přírodních procesů, z lidské činnosti a zásahů člověka do přírody. Při studiu přírody specifickými poznávacími metodami si žáci osvojují i důležité dovednosti. Jedná se především o rozvíjení dovednosti soustavně, objektivně a spolehlivě pozorovat, experimentovat a měřit, vytvářet a ověřovat hypotézy o podstatě pozorovaných přírodních jevů, analyzovat výsledky tohoto ověřování a vyvozovat z nich závěry. (PODROUŽEK, 2004). Žáci postupně poznávají složitost a mnohotvárnost skutečnosti, podstatné souvislosti mezi stavem přírody a lidskou činností, především pak závislost člověka na přírodních zdrojích a vlivy lidské činnosti na stav životního prostředí a na lidské zdraví. Učí se zkoumat změny probíhající v přírodě, odhalovat příčiny a následky ovlivňování důležitých místních i globálních ekosystémů a uvědoměle využívat své přírodovědné poznání ve prospěch ochrany životního prostředí a principů udržitelného rozvoje. Komplexní pohled na vztah mezi člověkem a přírodou, jehož významnou součástí je i uvědomování si pozitivního vlivu přírody na citový život člověka, utváří – spolu s fyzikálním, chemickým a přírodopisným vzděláváním – také vzdělávání zeměpisné, které navíc umožňuje žákům postupně odhalovat souvislosti přírodních podmínek a života lidí i jejich

společensví v blízkém okolí, v regionech, na celém území ČR, v Evropě i ve světě. (LEBLOVÁ, 2012)

Na základní škole lze EVVO aplikovat do následujících výukových předmětů:

OBEČNÁ BIOLOGIE A GENETIKA

Očekávané výstupy:

- 1/ žák rozliší základní projevy a podmínky života, orientuje se v daném přehledu vývoje organismů
- 2/ popíše základní rozdíly mezi buňkou rostlin, živočichů a bakterií a objasní funkci základních organel
- 3/ rozpozná, porovná a objasní funkci základních orgánů (orgánových soustav) rostlin i živočichů

BIOLOGIE HUB

Očekávané výstupy:

- 1/ žák rozpozná naše nejznámější jedlé a jedovaté houby s plodnicemi a porovná je podle charakteristických znaků
- 2/ vysvětlí různé způsoby výživy hub a jejich význam v ekosystémech a místo v potravních řetězcích
- 3/ objasní funkci dvou organismů ve stélce lišejníků
- 4/žák rozpozná naše nejznámější jedlé a jedovaté houby podle charakteristických znaků, konzumace a první pomoc při otravě houbami

BIOLOGIE ROSTLIN

Očekávané výstupy:

- 1/ Žák odvodí na základě pozorování uspořádání rostlinného těla od buňky přes pletiva až k jednotlivým orgánům
- 2/ porovná vnější a vnitřní stavbu jednotlivých orgánů a uvede praktické příklady jejich funkcí a vztahů v rostlině jako celku
- 3/ vysvětlí princip základních rostlinných fyziologických procesů a jejich využití při pěstování rostlin

4/ rozlišuje základní systematické skupiny rostlin a určuje jejich význačné zástupce pomocí klíčů a atlasů

5/ odvodí na základě pozorování přírody závislost a přizpůsobení některých rostlin podmínkám prostředí

6/ uvede význam hospodářsky důležitých rostlin a způsob jejich pěstování

7/ fyziologie rostlin – základní principy fotosyntézy, dýchání, růstu, rozmnožování

8/ systém rostlin – poznávání a zařazování daných zástupců běžných druhů řas, mechorostů, kapradin (plavuně, přesličky, kapradiny), nahosemenných a krytosemenných rostlin (jednoděložných a dvouděložných)

BIOLOGIE ŽIVOČICHŮ

Očekávané výstupy:

1/ žák porovná základní vnější a vnitřní stavbu vybraných živočichů a vysvětlí funkci jednotlivých orgánů

2/ rozlišuje a porovná jednotlivé skupiny živočichů, určuje vybrané živočichy, zařazuje je do hlavních taxonomických skupin

3/ odvodí na základě pozorování základní projevy chování živočichů v přírodě

4/ zhodnotí význam živočichů v přírodě i pro člověka

5/ uplatňuje zásady bezpečného chování ve styku se živočichy

ZÁKLADY EKOLOGIE

Očekávané výstupy:

1/ žák uvede příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi

2/ rozlišuje a uvede příklady systémů organismů – populace, společenstva, ekosystémy

3/ vysvětlí podstatu jednoduchých potravních řetězců v různých ekosystémech a zhodnotí jejich význam

4/ uvede příklady kladných i záporných vlivů člověka na životní prostředí a příklady narušení rovnováhy ekosystému

5/ ochrana přírody a životního prostředí – globální problémy a jejich řešení, chráněná území

PRAKTICKÉ POZNÁVÁNÍ PŘÍRODY

Očekávané výstupy:

- 1/ žák aplikuje praktické metody poznávání přírody
- 2/ dodržuje základní pravidla bezpečnosti práce a chování při poznávání živé a neživé přírody
- 3/ praktické metody poznávání přírody – pozorování lupou a mikroskopem (případně dalekohledem), zjednodušené určovací klíče a atlasy, založení herbáře a sbírek, ukázky odchyty některých živočichů

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Očekávané výstupy:

- 1/ žák porovnává různé krajiny jako součást pevninské části krajinné sféry, rozlišuje na konkrétních příkladech specifické znaky a funkce krajiny
- 2/ uvádí konkrétní příklady přírodních a kulturních krajinných složek a prvků, prostorové rozmístění hlavních ekosystémů (biomů)
- 3/ uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí
- 4/ vztah přírody a společnosti – trvale udržitelný život a rozvoj, principy a zásady ochrany přírody a životního prostředí, chráněná území přírody, globální ekologické a environmentální problémy lidstva (MŠMT.CZ, 2020)

4. Metodika

Okresní myslivecký spolek Jičín od roku 2017, kdy jsem nastoupila na pozici jednatelky, aktivně věnuje práci s dětmi a mládeží na úseku EVVO. Počátky aktivit EVVO spočívaly ve spolupráci s různými subjekty a ukázce práce EVVO na veřejnosti. Tak jsme například v září 2018 aktivně spolupracovali s Nadačním fondem Jičín-město pohádky a účastnili jsme se festivalu Jičín-město pohádky, kde jsme pro děti připravili aktivity zaměřené na EVVO. Aktivity byly zaměřené na předškolní děti, první stupeň základních škol, ale i na širokou veřejnost. Připravena byla stezka s 10 smrčky, kde každý smrk představoval 1 stanoviště s úkolem. Tato stezka lesní a myslivecké pedagogiky byla hravou formou sestavena tak, aby se děti naučily základní znalosti z oboru environmentální výchovy. Na stanovištích děti plnily následující úkoly:

- 1/ jehličnaté stromy - základní dřeviny- smrk , borovice, modřín, jedle - úkolem dětí je správné přiřazení šišek a letorostů k jednotlivým dřevinám
- 2/ listnaté stromy - buk, dub, bříza, lípa - úkolem je správné přiřazení listů, případně plodů
- 3/ stanoviště s lýkožroutem smrkovým - bylo připraveno 20 kartiček s obrázkem lýkožrouta - kartičky byly rozmístěny na smrček a úkolem dětí bylo zachránit smrček od lýkožrouta, to znamená najít a posbírat všechny kartičky a hodit do lapače (krabice), na ukázkou byl připraven i požerek lýkožrouta smrkového
- 4/ stopy zvěře - správně přiřadit stopy ke druhům zvěře - liška, zajíc, prase divoké, jezevec
- 5/ mláďata – puzzle – úkolem bylo sestavit jednoduché puzzle a říct, co je na obrázku
- 6/ tvrdost dřeva - na místě byly 2 pařezy - jeden z tvrdého dřeva, druhý z měkkého, děti si vyzkoušely zatloukání hřebíků do pařezu a odhadovaly, které dřevo je tvrdší
- 7/ letokruhy - byly připraveny 2 kuláče dřeva - dle počtu letokruhů děti určovaly, který strom byl starší

8/ dřeviny - bez černý, šípek, hloh, líska obecná - přiřadit plody, případně letorosty

9/ poznávání přírodnin dle hmatu: v uzavřeném pytlíku byly přírodniny - šišky, žaludy, bukvice, šípky, atd... úkolem dle hmatu poznat co to je

10/ malý mysliveček - byl připraven pytel se senem, klobouk, flinta, krmelce. Úkolem dětí bylo zahrát si na myslivce = obléct se, vzít flintu na rameno, pytel se senem přes záda a donést seno do krmelce. Podstatou desátého stanoviště bylo dětem vysvětlit rozdíl mezi myslivcem a lesníkem.

Protože se tato naše činnost setkala s velkým ohlasem, s Nadačním fondem v této spolupráci nyní pokračujeme každoročně a stává se to pro nás příjemnou tradicí.

Environmentální výchovu OMS Jičín nezajišťuje pouze na výše zmíněném festivalu, ale spolupracujeme s některými obcemi v okrese Jičín a jsme součástí programu dětských dnů, kde má EVVO také velkou pozitivní odezvu. Samostatně jako OMS Jičín vedeme myslivecký kroužek, kde rovněž dbáme na environmentální výchovu a přístup k živé přírodě a v neposlední řadě pořádáme veřejné střelecké soutěže pro děti a mládež, kde jako doprovodný program opět sestavujeme aktivity LP. V roce 2019 se prvně OMS Jičín účastnil Svatohubertských slavností na zámku Loučeň, kde náš program jako součást dětské stezky, velmi zaujal. Od letošního roku je OMS Jičín součástí programu Les ve škole, škola v lese.

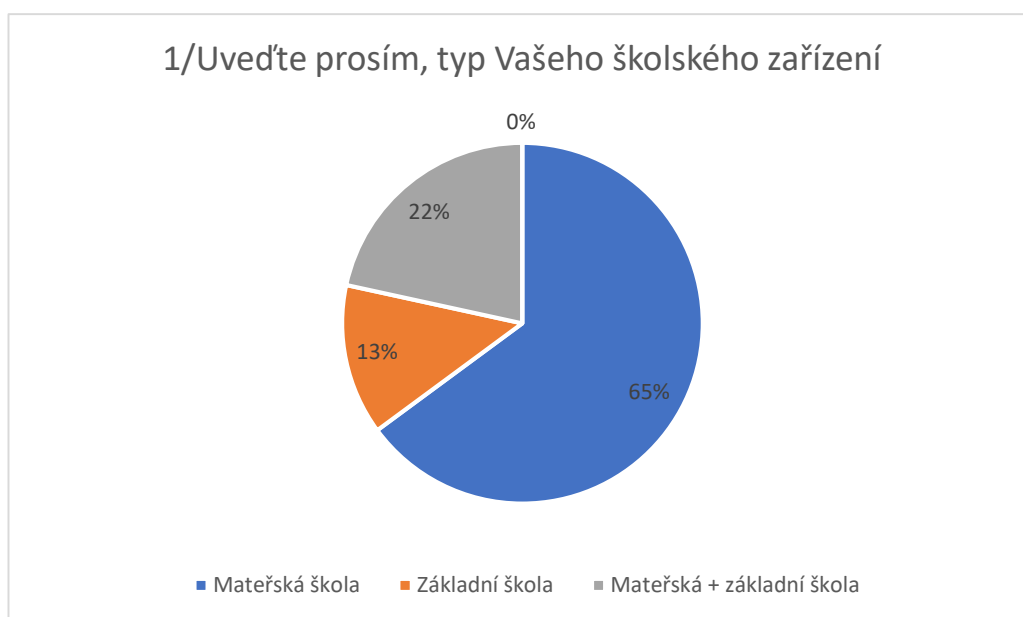
Další krok, jakým OMS Jičín plánuje šířit LP je zpřístupnit a využít pozemek, který je ve vlastnictví OMS Jičín k aktivnímu vzdělávání dětí a mládeže v oblasti EVVO. OMS Jičín vlastní zahradu o celkové ploše 441m², která by mohla být do budoucna přebudována na centrum EVVO.

Tato přestavba zahrady se neobejde bez významných finančních dotací, o které bude spolek v budoucích letech žádat. Hlavní podmínkou pro obdržení dotací na tento projekt je prokazatelný zájem veřejnosti, zejména škol o výuku v těchto zamýšlených prostorech. Proto byl v závěru roku 2019 sestaven a zaslán na všechna školská zařízení mateřských a základních škol v okrese Jičín dotazník s cílem ukázat, zda školky a školy by vůbec o tento druh výuky pro své žáky měly zájem.

Celkem bylo osloveno 75 školských zařízení dle webového portálu www.seznamskol.cz. Dotazník byl vytvořen pomocí webových stránek www.surveio.com a celkem obsahoval 10 otázek. V měsíci lednu byl zaslán do mateřských a základních škol v okrese Jičín. Výsledky byly zpracovány ve formě kruhových grafů.

Na dotazník odpovědělo 37 škol, což představuje 49,3 % všech školských zařízení. Tento počet odpovědí je pro nás adekvátní, protože se blíží polovině všech školských zařízení, což je číselný údaj, který je dostatečně vypovídající.

5. Výsledky

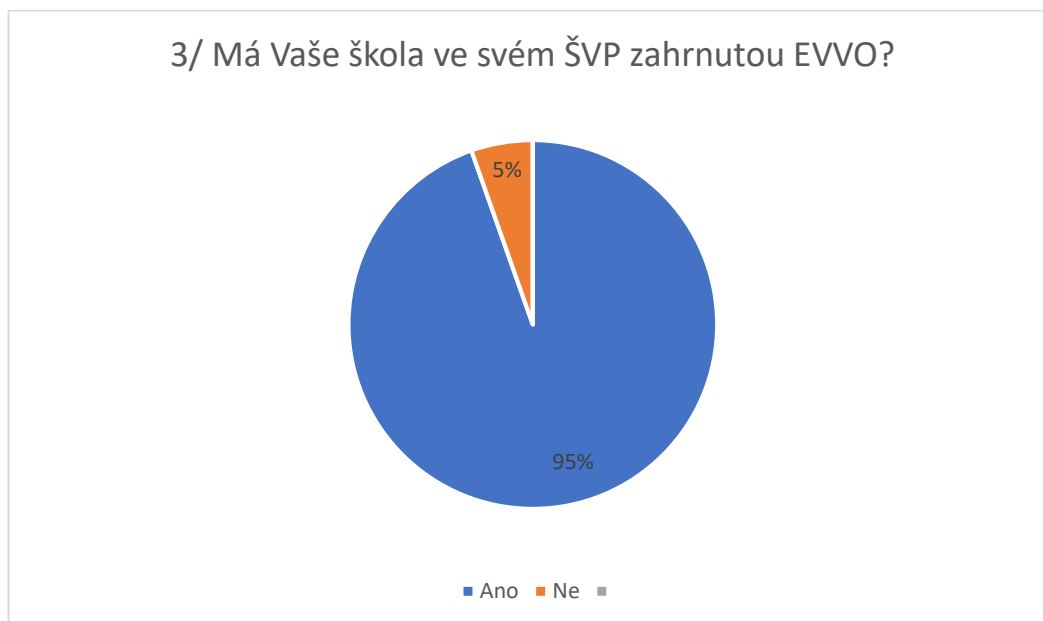

Tato otázka měla za cíl podchytit, jaký konkrétní typ školského zařízení se dotazníku účastní. Z celkového počtu 37 škol se nejvyšším podílem na odpovědích účastnily mateřské školy.

Cílem druhé otázky bylo porovnat počty odpovědí ze školských zařízení, které mají sídlo ve městě s počty školských zařízení, které mají sídlo v obci. V okrese Jičín je celkem 111 územně samosprávních celků, z toho 9 měst, ostatní tvoří obce. Bylo předpokládáno, že podíl odpovědí z městských

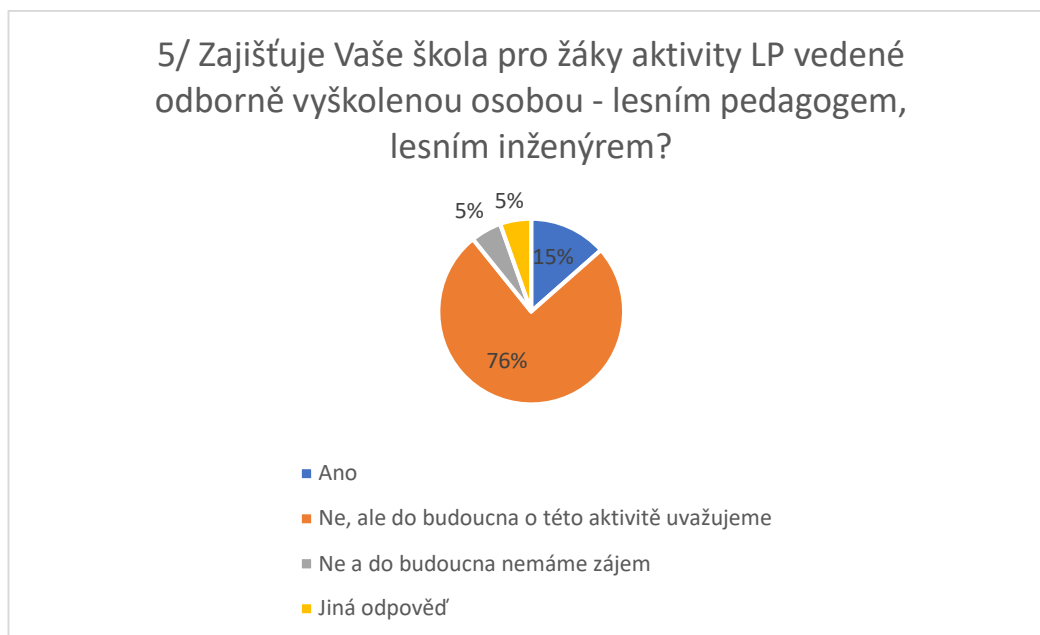
školních zařízení bude tedy nižší, než počet odpovědí z obecních škol. Tato domněnka se potvrdila rozdílem 19 %.

Třetí otázka byla zaměřena na program a obsah ŠVP jednotlivých škol v rámci EVVO. Předpokládala jsem, že odpovědi na otázku, zda má škola ve svém ŠVP zahrnutou Environmentální výchovu a osvětu, budou ve 100% kladné, neboť povinnost mít EVVO jako součást ŠVP školy je dána v RVP MŠMT. Velkým překvapením tedy bylo, že 2 školy nemají EVVO ve svém ŠVP vůbec.

Podstatou čtvrté otázky bylo zjistit, zda jednotlivá školská zařízení znají pojem Lesní pedagogika. Potěšující je, že téměř 2/3 škol se s pojmem LP již setkaly, zbylá 1/3 pojem LP nezná.

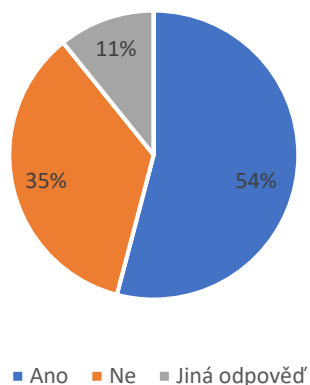
Tato otázka byla směřována tak, abych zjistila, jak školy Lesní pedagogiku jako součást EVVO nějakým způsobem do výuky začleňují. Z celkového počtu 37 škol jich pouhých 5 aktivně spolupracuje s lesním pedagogem a aktivity LP pro žáky zajišťují. Potěšující bylo, že naprostá většina škol, které zatím LP pro své žáky nezařizují, by však do budoucna tuto možnost výuky ráda využila, konkrétně se jednalo o 28 školních subjektů. Ze zbylých odpovědí 2 školy nemají zcela o tuto aktivitu zájem a 2 školy vepsaly svou vlastní odpověď, spíše také negativní.

Jiné odpovědi:

1/ Pojem lesní pedagogika nepoužíváme. V našem programu máme nastavené téma ptáci a volně žijící zvířata. Zvířata kreslíme, říkáme si jak a čím se žíví.

2/ Zatím jsem neuvažovala.

6/ Využili jste někdy pro výuku Vašich žáků v oblasti EVVO odborné prostory? Například středisko EVVO, přírodní zahradu apod?

Šestá otázka volně navazovala na otázku číslo 5 a jejím cílem bylo dostat odpovědi, zda školy pro výuku v oblasti EVVO využívají odborná pracoviště. Polovina dotazovaných škol již někdy odborné pracoviště pro výuku navštívila, některé školy mají i svoji přírodní zahradu pro tuto výuku.

Jiné odpovědi:

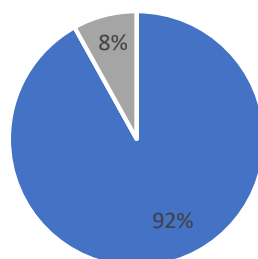
1/ Ptáky pozorujeme na školní zahradě, máme vybudováno krmítko, využíváme výukové tabule.

2/ Ano, máme vybudovanou přírodní zahradu zaměřenou na EVVO

3/ Ne, v blízkém okolí není žádné středisko, ale rádi bychom

4/ Ano, při školních výletech a exkurzích

7/ OMS Jičín uvažuje o vybudování střediska EVVO v Jičíně. Měla by Vaše škola zájem o výukový program pro Vaše žáky v tomto středisku? Výuku by vedla odborně vzdělaná osoba – lesní inženýr, lesní pedagog. Uvažujeme o délce programu 3-4 hodiny, kapacita 25

■ Ano ■ Ne ■ Jiná odpověď

Sedmá otázka je jedna z nejpodstatnějších. Zde byl školám představen návrh na zřízení centra EVVO v prostorách pozemku OMS Jičín a byl položen dotaz, zda by měli zájem o výuku zkušeným lektorem v těchto prostorách. Předpokládala jsem, že pedagogové projeví o tuto výuku zájem. Výsledek moje očekávání jen potvrdil. Naprostá většina škol – 34 z 37 celkem, má o výuku EVVO v tomto externím prostředí zájem. Tři školy vepsaly svou odpověď, která je ale rovněž pozitivní. Dá se tedy tvrdit, že všechny oslovené školy zapojení žáků do výuky EVVO v zamýšlených prostorách vítají.

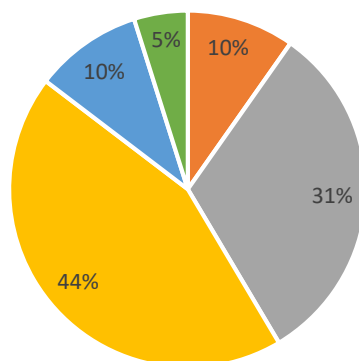
Jiné odpovědi:

1/ Určitě bychom zájem měli, pokud byste program přizpůsobili obsahově i časově též mateřským školám.

2/ Pro děti bychom měli zájem o program, který by byl určený pro předškolní děti.

3/ Uvítali bychom výuku i u nás v prostorách MŠ.

Pokud byste měli zájem o výukový program, jak často byste jej využívali?

■ 1x týdně ■ 1x měsíčně ■ 1x čtvrtletně ■ 1x pololetně ■ 1x ročně ■ Jiná odpověď

Odpovědi na osmou otázku je pro OMS Jičín opět stěžejní. Cílem této otázky je zaznamenat časové využití potenciálního výukového centra EVVO. Pokud budou brány v potaz časové možnosti jednotlivých škol, rozvrhy jednotlivých tříd a harmonogram školy, předpokládala jsem, že školy by mohly výukové centrum OMS Jičín navštěvovat alespoň 1x za pololetí.

Jiné odpovědi:

1/ Asi 2x ročně v podzimních a jarních měsících

2/ Možná 2x za rok

Moje domněnka o využití se potvrdila, 18 škol, což je 48,6 %, by výukové centrum navštěvovalo 1x pololetně. Ovšem druhý nejvyšší počet – 13 škol, což je 35,1%, by výukové prostory navštěvovalo 1x čtvrtletně a ve 4 případech dokonce 1x měsíčně. Čtyři školy udávají návštěvu 1x za rok. Výsledek těchto odpovědí je značně potěšující. Pokud budeme uvažovat, že máme 4 pracovní týdny v měsíci a 4 školy mají zájem o výuku 1x měsíčně, znamená to v ideálním případě návštěvu 1 školy na každý týden. Dále pak počítejme se školami, které mají zájem o výukový program 1x za čtvrtletí. Vezměme v potaz, že během 3 měsíců by se tak ve výukovém centru prostřídalo dalších 13 škol a dále 1x za pololetí dalších 18 škol.

Pokud tedy budeme uvažovat o školním roku, máme počínaje zářím celkem 5 měsíců do konce pololetí. Pro přehlednost je níže sestaven časový harmonogram pro jednotlivé počty škol. Bereme v potaz jarní a vánoční prázdniny.

Zájem o výuku jednotlivých škol:

1x měsíčně: 4 školy – označení škola číslo 1, 2, 3, 4

1x čtvrtletně: 13 škol – označení škola číslo 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17

1x pololetně: 18 škol – označení škola číslo 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29,
30, 31, 32, 33, 34, 35

1x za rok: 4 školy – označení škola číslo 36, 37, 38, 39

Časový harmonogram výuky 1. pololetí

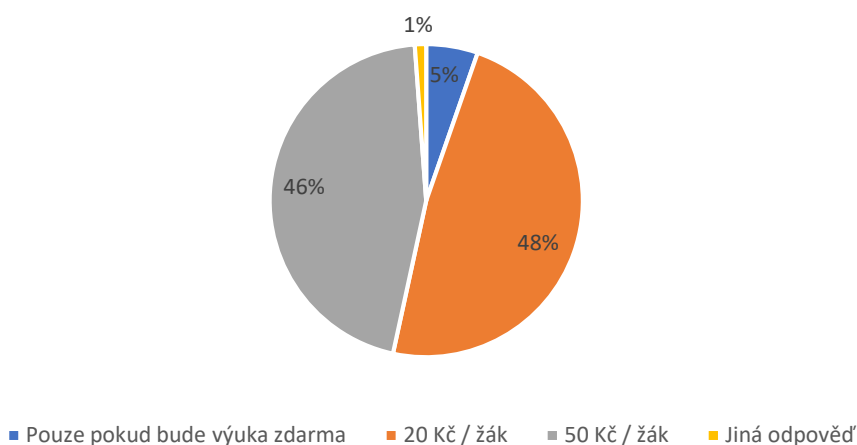
Měsíc ve školním roce	1. týden škola číslo:	2. týden škola číslo:	3. týden škola číslo:	4. týden škola číslo:
září	1, 2, 3, 4	5, 6, 7	11, 12, 13, 14	18, 19, 20, 21
říjen	1, 2, 3, 4	8, 9, 10	15, 16, 17	22, 23, 24, 25
listopad	1, 2, 3, 4	26, 27, 28	29, 30, 31	32, 33, 34, 35
prosinec	1, 2, 3, 4	5, 6, 7	11, 12, 13, 14	vánoční prázdniny
leden	1, 2, 3, 4	8, 9, 10	15, 16, 17	13, 14, 15, 16

Časový harmonogram výuky 2. pololetí

Měsíc ve školním roce	1. týden škola číslo:	2. týden škola číslo:	3. týden škola číslo:	4. týden škola číslo:
únor	1, 2, 3, 4	Jarní prázdniny	5, 6, 7, 36	11, 12, 13, 14
březen	1, 2, 3, 4	18, 19, 20, 21	8, 9, 10, 37	15, 16, 17
duben	1, 2, 3, 4	22, 23, 24, 25	26, 27, 28, 38	29, 30, 31, 39
květen	1, 2, 3, 4	32, 33, 34, 35	5, 6, 7	11, 12, 13, 14
červen	1, 2, 3, 4	13, 14, 15, 16	8, 9, 10	15, 16, 17

Z přiloženého harmonogramu je patrné, že pokud bychom měli uspokojit požadavky každé školy, byla by vytíženost výukového centra v naprosté většině 4 dny z 5 školních dní v týdnu každý školní měsíc.

9/ Pokud byste měli o výuku zájem, jaká by byla z Vaší strany akceptovatelná odměna za 3-4 hodinový program?

Devátou otázkou jsem se pokusila zjistit, jakou finanční částku by byly školy ochotné poskytnout za plnohodnotný výukový program vedený lesním pedagogem, délka programu celé dopoledne, případně odpoledne. Školám byly navrženy částky 20 Kč/žák, 50 Kč/žák a byla ponechána i možnost volby, kde by škola měla o výuku zájem pouze pokud by byla zdarma. Z obdržených odpovědí je patrné, že za program v délce 3-4 hodiny jsou školy ochotny na žáka přispět 20 Kč v 18 případech, 50 Kč v 17 případech. Pouze 2 školy by výukové prostory navštěvovaly jen za podmínky, že bude výuka pro žáky zdarma. Na možnost otevřené odpovědi reagovalo 5 škol, kdy 1 škola uvedla částku za výuku 100 Kč, ostatní odpovědi se ztotožňují s částkou nejlépe do 20 – 30 Kč, případně zdarma.

Jiné odpovědi:

1/ Protože bychom museli počítat i s dopravou, bylo by dobré, kdyby cena byla přibližně do 30 Kč za žáka

2/ Vzhledem k tomu, že jsme MŠ, děti se soustředí nejdéle 1 hodinu / 20 Kč

3/ Ideálně pro žáky zdarma, případně jen symbolická částka

4/ Žáci by platili ještě jízdné autobusem

5/ 100 Kč

Okresní myslivecký spolek Jičín zajišťuje v současné době veškeré aktivity LP na veřejnosti zdarma. Zdarma rovněž poskytuje i materiály pro děti a mládež. Cílem OMS je umožnit výuku co nejširšímu okruhu žáků. Bereme

v potaz, že některé školy by musely do našeho centra dojíždět a s náklady na dopravu by to pro některé školy mohlo být finančně obtížné. Pokud se projekt výstavby centra EVVO podaří, budeme se snažit finančně vyjít vstříc všem zájemcům. Předpokládám, že po zhodnocení všech ekonomických aspektů, jsme schopni provoz centra zajistit při finančním příspěvku v částce maximálně 20 Kč/žák za podmínek, že na provoz centra EVVO nám bude poskytnuta dotace z veřejných zdrojů. V předpokládané částce 20 Kč/žák je zahrnut kompletní 3-4 hodinový výukový program, pracovní listy pro každého žáka a pedagoga a dále veškeré výukové materiály, pomůcky a odměny pro děti.

Otázka číslo 10 je otázkou otevřenou, kde mohly školy sdělit svůj názor na věc, případně další postřehy a nápady. Odpovědělo zde 5 škol následujícím způsobem:

1/ Výborný nápad

2/ Super, těšíme se

3/ Dobrý nápad!

4/ 3-4 hodinový program je náročný pro děti z MŠ. Byly by dobré tematické celky

5/ Dobrý nápad

6. Zpracování komplexního plánu aktivit LP pro konkrétní subjekt

Pro zhotovení návrhu aktivit LP pro konkrétní školu byla vybrána mateřská škola, protože je zřejmé, že zájem o přírodu jako celek se v dětech nejlépe rozvíjí již předškolním věku. Aktivity budou navrženy pro MŠ Bystřice, se kterou OMS Jičín aktivně spolupracuje. Mateřská škola Bystřice je jednotřídní venkovská škola. V současné době školu navštěvuje 28 dětí z obce Bystřice a okolních šesti obcí.

Před budovou školy je parková úprava a přiléhá k ní velká zahrada, která je celoročně využívána pro pobyt dětí venku. Pedagogičtí pracovníci s dětmi také pořádají vycházky do nedalekého lesa. Výukový program LP bude navržen ve 3 variantách:

1/ Varianta aktivit LP v lese

2/ Varianta aktivit LP na školní zahradě

3/ Varianta aktivit ve třídě, tzv. Mokrý program

V případě této konkrétní MŠ musíme vzít potaz věkové složení dětského kolektivu. Nejmladšími dětmi jsou děti ve věku necelých 3 let, nejstaršími děti předškolní 6 - ti leté. Je tedy třeba pečlivě zvážit, jak program vhodně přizpůsobit, aby byl zajímavý pro takto věkově široké spektrum. Z pozice lesního pedagoga mám zkušenosti, že děti tříleté a mladší udrží pozornost maximálně 2 hodiny a program musí být opravdu pestrý, aby je skutečně zaujal. (LESKOVCOVÁ, 2012). Aby byl obsah programu pro děti maximálně přínosný, je nezbytné rozdělit děti na 2 skupiny – děti mladší - 3 a 4- leté a dále děti starší pěti let. Z časových a praktických důvodů bude program navržen pro všechny děti stejným způsobem. S přihlédnutím ke věku dětí, bude lesní pedagog operativně program přizpůsobovat smyslovému vnímání a chápání dětí dle rozdělení do věkových skupin. Před jakýmkoliv programem LP, je nutná důkladná příprava. Je vždy nezbytné předem znát složení dětské skupiny dle pohlaví, dle zdravotního stavu. Lesní pedagog

musí znát všechna zdravotní omezení dětí a těmto omezením program náležitě přizpůsobit.

6.1 Varianta 1: Program v lese

Výhodou MŠ Bystřice pro aktivity LP je její blízká vzdálenost od hranice lesa, která je vzdušnou čarou zhruba 800 metrů. Polohu MŠ znázorňuje červený bod, hranici lesa žlutý bod. Pro aktivity LP přímo v terénu bude lesní pedagog čekat na domluveném místě přímo v lese. Obrázek č.1

Po příchodu dětí bude následovat společné přivítání a představení. Celý program bude rozdělen do následujících stanovišť:

1/ Stanoviště č. 1: Společné přivítání a představení

Všichni si sedneme do kruhu. Lesní pedagog se pomocí smrkové šišky jako mikrofону představí. Následně dětem vysvětlí, kdo je lesník a kdo je myslivec. Děti správně již v tomto věku vědí, proč myslivci a lesníci chodí oblékaní v zeleném, ale velmi často i starší děti nechápou rozdíl mezi lesníkem a myslivcem. Lesní pedagog jednoduše vysvětlí, že lesník má na starosti les. Být lesníkem je zaměstnání – profese. Aby se člověk stal lesníkem, musí na střední nebo na vysoké škole vystudovat obor lesnictví a pak si najít lesnické zaměstnání. A každý den jako lesník chodit do práce. Myslivec pečuje o zvěř. Je to jeho koníček – myslivost je zájmová činnost. Myslivosti se věnuje, když má čas a chuť.

Často se obě činnosti spojují do jedné osoby – lesníci bývají většinou také myslivci. Obráceně to ale zdaleka neplatí. (<https://deti.vls.cz/cz/lesni-pedagogika/uloha-lesnika-a-myslivce>)

Lesní pedagog dále vysvětlí, proč ho baví být lesníkem, jaké má dále zájmy atd. Cílem je zde rozprout jemné napětí prvního setkání dětí tváří v tvář novému prožitku. Je velmi důležité si získat u dětí důvěru a přirozený zájem o aktivitu. (ANDRESKOVÁ, 2018). Lesní pedagog se tímto způsobem seznámí se všemi dětmi. Z reakcí dětí, jejich vyjadřování a schopností mluvit před neznámou osobou, zkušený lesní pedagog velmi brzy rozezná,

keré dtě je bázlivější, keré je naopak temperamentní atd. V návaznosti na tento první kontakt lesní pedagog poté vede celý program. Pro dtě je vždy příjemné, když jim lesní pedagog nabídne, aby ho oslovovali jménem. I lesní pedagog bude dtě oslovovat jejich jmény. Zde si dopředu ve spolupráci s pedagogy připraví pro dtě první překvapení – jmenovky. Lesní pedagog zhotoví pomocí nálepek jmenovky dtě. Každé dtě bude mít na jmenovce kromě jména ještě razítko (list lesní dřeviny, stopu zvěře, houbu apod.) Tyto obrázky pak následně využijeme při dalších aktivitách. Stejnou jmenovku bude mít i lesní pedagog i pedagogický dozor. Jmenovky jsou záměrně psané rukou, z psychologického hlediska jsou tak pro dtě líbivější a jsou rozdělené na zelené písmo pro chlapce a červené pro děvčata. Obrázek č.2

Součástí prvního stanoviště je i seznámení dtě se základním desaterem jak se chovat v lese. Lesní pedagog dtěm rozdá Desatero chování v přírodě (Obrázek číslo 3 a 4). Tato desatera jsou vydávána společností Myslivost, s.r.o. a jsou veřejně dostupná na webových stránkách www.myslivost.cz v záložce Malý adept Myslivosti. Tyto výukové materiály jsou opatřeny ilustracemi, tak, aby byly pro dtě zajímavé a poučné. Po společném přečtení základních pravidel, jak se chovat v lese, lesní pedagog vyzve dtě, aby zavřely oči a chvíli poslouchaly. Po chvíli se zeptá, co dtě cítily, co slyšely. Společně pak konzultujeme, že v lese je příjemné prostředí – slyšíme zpěv ptáků, šumění listů, cítíme vůni jehličí. (STRAKATÁ, 2009). Po otevření očí se společně rozhlédneme kolem sebe a pomocí dalšího smyslu – zraku zjistíme, jak to v lese vypadá – uvidíme různé druhy stromů, bylin, možná zahlédneme lesní zvěře. Při dalších aktivitách na stanovištích vyzkoušíme i ostatní smysly hmat a chuť. Obrázek číslo 5

2/ Stanoviště č. 2: Stromy jehličnaté, listnaté opad listí, spojovačka list

Druhé stanoviště volně navazuje na stanoviště číslo jedna. Dtě již vědí, jak se v lese chovat, jak les voní, jaké vydává zvuky. Nyní prozkoumáme lesní dřeviny zblízka. Obrázek číslo 6. Lesní pedagog dtěm ukáže letorosty základních jehličnatých a listnatých dřevin. Dtě si letorosty prohlédnou,

osahají a zkusí říct, jaké jsou mezi nimi rozdíly. Pedagog upozorní, že listnaté stromy na zimu opadají, jehličnaté ne, kromě modřínu. Změny olistění během budou předvedeny na přiloženém obrázku ořešáku, jsou však stejné i pro lesní dřeviny. (obrázek 7). Součástí tohoto stanoviště může být i hra na lesního detektiva. Ukážeme dětem list jednoduchý, list složený, různé tvary listů. (obrázek č.8). Při hře na detektivy děti rozdělíme do přibližně stejně početných skupin. Každá skupina dostane 1 list z 1 druhu stromu. (WOHHLEBEN, 2018). Úkolem dětí je, aby prozkoumaly blízké okolí a přinesly listy stejného tvaru. Společně se poté na sesbírané listy podíváme a určíme, zda se jedná o list jednoduchý, složený, případně z jaké pochází dřeviny. Lesní pedagog na tomto stanovišti pro děti připraví jednoduchou spojovačku listů a plodů dané dřeviny. Cílem je, aby si děti zapamatovaly, že listy a plody různých dřevin mají odlišný tvar. Současně je tato spojovačka příjemným procvičením dětské grafomotoriky. (obrázek č. 9)(NAPADYPROANICKU.CZ, 2020)

3/ Stanoviště č. 3: Plody stromů (hmat)

Na třetím stanovišti vyzkoušíme hmat dětí. Lesní pedagog připraví do neprůhledných pytlíků lesní plody. Vystačíme si se třemi pytlíky s plodem kaštanu, žaludu a šišky. (Obrázek č. 10) Dětem dáme poslepu plody osahat a následně diskutujeme, jaký plod jsme poznali. Starší děti mohou zkusit určit druh stromu, ze kterého plod pochází. Pro zapamatování dostanou všechny děti další spojovačku, kterou si společně vyřeší po příchodu do školky.(NAPADYPROANICKU.CZ, 2020)

4/ Stanoviště č. 4: Život stromu – cestičky jako žíly, kůra frotáž

Na čtvrtém stanovišti se děti zeptáme, co potřebujeme, abychom rostli a byli zdraví. Většinou děti správně odpoví, že potřebujeme vodu a jídlo. Tyto odpovědi následně převedeme na potřeby lesní dřeviny a dětem

vysvětlíme, že i dřeviny potřebují vodu a živiny. Stejně jako lidé mají žíly, kde koluje krev, tak stromem proudí míza. (Obrázek č. 12) (SVOJTKA, 2000)

Lesní pedagog poté děti vyzve, aby se podívaly na svoje ruce, nohy, jak vypadá jejich kůže. Porovnáme, že kůže je u někoho světlejší nebo tmavší, má pigmenty – pihy. Kůže dětí je hladká, jemná, kůže lesního pedagoga je starší, vrásčitější. Stejně jak děti naučíme, že kůra stromu je také vlastně v přeneseném slova smyslu, kůže, která strom chrání. A každý strom má jinou kůži, jinou kůru. Zavedeme děti do porostu, kde si osahají kůru stromů. Najdeme hladký buk, hrubý buk a necháme děti osahat detaily povrchu kůry. Společně si poté vyrobíme obrázek kůry stromu pomocí frotáže. (Obrázek č. 13). Lesní pedagog dá dětem vybrat voskové barvy, rozdá papíry a děti si obkreslí povrch kůry na papír. Po skončení programu pak mohou ve školce s pedagogy vyrobit nástěnku z frotáží nebo si zhotovit z jednotlivých obrázků výukovou sbírku. (WORROLL, 2019).

5/ Stanoviště č. 5: Kdo žije v lese?

Páté stanoviště věnujeme obyvatelům lesa. Zeptáme se dětí, kdo v lese bydlí. Většinou odpoví, že srnky, zajáci, veverky, ptáci apod. Lesní pedagog dětem představí hlavní lesní zvěř – například prase divoké, srnce obecného. Opět využijeme materiálů Malého adepta myslivosti a dle obrázku č. 14 si společně přečteme zajímavosti o praseti divokém. (FRONĚK, 2013). Na stanovišti budou pro děti dále připraveny shozy srnce, daňka a jelena, rohy muflona, kožešinu z lišky, jezevce. (obrázek č. 15) Děti si všechny předměty prohlédnou, osahají. Lesní pedagog děti naučí základní mysliveckou mluvu – slecha, světla, zbraně apod. Naučíme se základní rozdělení na zvěř parohatou, rohatou, šelmy, drobnou zvěř. Poté si vyzkoušíme jednoduchou hádanku, například: jsem lesní šelma, mám rezavý kožíšek, ocas s bílou špičkou, kdo jsem? Hádanku završíme hledáním – děti si prohlédnou své jmenovky a najdeme kamaráda, který má na své jmenovce obrázek lišky. Součástí tohoto stanoviště bude i poučení

pro děti, jak se chovat, pokud najdou v lese mládě lesní zvěře. Opět zde využijeme desatera chování mladého adepta myslivosti. (Obrázek č. 16)

6/ Stanoviště č. 6: Stopy zvěře – kopýtka, tlapky, drápky (odlévání stop)

Na šestém stanovišti si ukážeme stopy základních druhů zvěře. V lesním porostu lesní pedagog najde místo, kde budou k vidění otisky stop, nejčastěji srnce obecného. (obrázek č. 17) (JAMES, 2019). Děti si stopu prohlédnou a zkusíme společně určit z jakého zvířete by mohla stopa být. Poté lesní pedagog vyzve děti, aby si opět prohlédli své jmenovky a společně hledáme jmenovku s danou stopou a poté jmenovku se zvířetem, kterému stopa patří. Společně pak s dětmi zhotovíme sádrový odlitek stopy a po jeho zaschnutí odlitek lesní pedagog podepíše a následně ho dětem z MŠ věnuje jako památku.

7/ Stanoviště č. 7: Hry v přírodě

Na sedmém stanovišti si zahrajeme na lesní zvířátka.

Na veverky

Děti si odloží do kruhu batůžky, které představují veverčí domečky, ke kterým si budou sbírat zásoby na zimu. Uprostřed kruhu je velká hromada šišek. Úkolem každého dítěte je nosit v časovém limitu z velké hromady vždy po jedné šišce ke svému „domečku“, a to tak, že se musí pohybovat jako veverky skákáním.

Součástí této hry bude i společné povídání o veverce, bude na ukázkou přiložena preparace veverky. Děti si veverku osahají, společně se naučíme pojmenovat jednotlivé části těla mysliveckou mluvou. Ukážeme dětem dobrodružnou knížku O rezaté veverce. Dětem popíšeme, jak veverka žije, kde si staví hnízdo, jaká je její potrava apod. Na závěr děti vyzkoušíme a

dáme jim na výběr z různých potravin, například: sušenka, rohlík, oříšek a děti by měly správně odpovědět, která potravina je pro veverku vhodná.

Na brtníka

Každé dítě si najde jeden strom o přiměřené tloušťce. Na znamení se všichni pokusí vyskočit na kmen stromu a udržet se na něm co nejdéle. Kdo spadne poslední, je brtník. Hra je určena nejen pro zábavu, ale i pro procvičení fyzické zdatnosti. (VLS.CZ, 2020)

Po skončení hry děti vyzveme, aby našly kamaráda, který má na své jménovce stopu medvěda a společně stopu prohlédneme. Poté lesní pedagog vyndá razítko s otiskem medvědí tlapky a děti si na papír natisknou medvědí stopy, vytvořený výkres si ponechají na památku. Poté se lesní pedagog dětí zeptá, jak je asi velká taková stopa medvěda ve skutečnosti? Lesní pedagog bude mít připravené 3 výtisky stop medvěda v různé velikosti a pouze 1 bude správná. Společně přijdeme na to, která stopa je ta správná. Poté lesní pedagog dětem ukáže sádrový odlitek medvědí stopy v životní velikosti. (Obrázek č. 18)

8/ Stanoviště č. 8: Hudební zakončení, písnička

Lesní orchestr

Vyhledáme v přírodě předměty, které mohou znít – přírodní hudební nástroje, například klacíky, kamínky, větvičky. Zahrajeme si společně – např. bouřku, déšť, vánek, sněžení, kroupy. Nakonec si zazpíváme písničku o lese. Například Běží liška k Táboru, Já do lesa nepojedu, Hajný je lesa pán apod. (Obrázek č. 19). Tímto lesním koncertem bychom program LP zakončili, neboť předškolní děti většinou delší dobu neudrží pozornost a program pak pro ně přestává být zábavný.

Pro starší děti lze však program v lese obohatit navíc o další aktivity, například:

- 1/ pozorování drobných živočichů – žížal a brouků lupou
- 2/ stavění hmyzích domečků
- 3/ pozorování ptáků dalekohledem
- 4/ zkoumání pobytových znaků – oděrky stromů, trus
- 5/ určování jedlých keřů a ochutnávka plodů
- 6/ určování základních hub
- 7/ zkoumání tvrdosti dřeva
- 8/ počítání letokruhů
- 9/ jaké předměty jsou ze dřeva
- 10/ škůdci lesních dřevin, požerky lýkožrouta

Obrázek 20 – 23 v příloze ukazuje práci lesního pedagoga přímo v terénu. Protože fotografie je zde uveřejněna bez souhlasu rodičů, jsou záměrně obličeje dětí rozmazány tak, aby nebyla možná její identifikace.

6.2. Varianta 2 – Program na školní zahradě

Budova MŠ Bystřice a přilehlé zahrady o rozloze 3382 m² je ve vlastnictví obce Bystřice. Zahrada je rozdělena na část s herními prvky a část přírodní, kde jsou zachovány různé dřeviny – dub letní, borovice lesní, javor mléč, dále keřová patra, ovocné stromy apod. Tyto porosty jsou umístěné po obvodu zahrady a je zde ideální prostor pro aktivity LP. (obrázek č. 24). V prostorách školní zahrady bude navržena trasa s 8 stanovišti. Před zahájením samotné trasy se s dětmi lesní pedagog opět přivítá. Oproti akci LP v lese je zde výhoda, že děti jsou zde na „domácím poli“ a jsou tak více uvolněnější. Opět zde může proběhnout seznamovací kolečko a je vhodné dětem připravit i již zmiňované jmenovky. Před zahájením děti poučíme i o

desateru lesa, viz obrázek č. 3 a 4. I když na školní zahradě nejsme v lesním porostu, je vhodné tato desatera zmínit.

1/ Stanoviště č. 1: Jehličnaté dřeviny

Na prvním stanovišti využijeme výskytu borovice lesní a věnujeme toto stanoviště jehličnatým dřevinám. Děti si zde přímo mohou posbírat šišky z borovice a následně si ji prohlédnou. Lesní pedagog se zeptá, jaký tvar má šiška z borovice, zda je spíše kulatá nebo oválná. Děti většinou správně zareagují a odpoví, že šiška má spíše kulatý tvar. Následně se lesní pedagog zeptá, zda i jiné stromy mají šišky, případně jak se jmenují. Dětem je pak ukázána šiška smrku a modřínu. Lesní pedagog následně dětem věnuje omalovánky s tematikou borovice lesní. (obrázek č. 25) Tyto omalovánky si děti budou moci vybarvit po skončení akce LP společně s pedagogy.

2/ Stanoviště č. 2: Ptáci, ptačí krmítko

Stanoviště číslo dvě se nachází u ovocného stromu – jabloně, kde je situováno krmítko pro ptáky. Lesní pedagog se dětí zeptá, jaké ptáky znají, jaké již na krmítku viděly a jakou potravu ptákům můžeme dávat. Většinou děti správně zareagují, že v zimě na krmítku vidí kosy, sýkorky. Lesní pedagog následně dětem ukáže fotografii na obrázku č. 26, kde jsou znázorněny zobáky různých ptáků. Necháme děti obrázek prohlédnout a ptáme se na rozdíly, jaké vidíme u tvaru ptačích zobáků. Proč mají asi dravci zobák zahnutý, jaký tvar zobáku mají semenožraví ptáci apod. Jako návaznost na tento úkol, bude dětem věnována omalovánka ptačích druhů na krmítku. (Obrázek č. 27)

3/ Stanoviště č. 3: Keřové patro

Vzhledem k tomu, že je porost školní zahrady tvořen i keřovým patrem, bude stanoviště třetí určeno právě keřovému porostu. V prostorách zahrady roste růže šípková, hloh obecný, bez černý. Pokud bude program LP

proveden začátkem měsíce června, bude možné pozorovat květy těchto keřů. Pokud bude program stanoven na měsíc září, využijeme k aktivitám LP plody, které s oblibou zobou ptáci. Děti se zeptáme, na co takové plody šípku využíváme i my, lidé? Děti jsou velmi bystré a velice dobře odpoví, že je sušíme na čaj. Protože jsme ve školce, připomeneme dětem pohádku o Křemílkovi a Vocho můrce, kde právě sušili šípky na šípkový čaj.

4/ Stanoviště č. 4: Listnaté stromy

Na školní zahradě volně roste dub letní, bříza bělokorá, javor mléč. Využijeme letorosty těchto dřevin a dětem ukážeme různé tvary listů, jejich žilnatinu. Využijeme i obrázky č. 7, 8, 9, 12 a 13 a aktivitu LP vedeme obdobným způsobem jako při prostředí v lese.

5/ Stanoviště č. 5: Poznej podle hmatu

Na stanovišti pátém dětem opět připravíme 3 uzavřené neprůhledné pytlíky s plodem dřeviny nebo keře, které jsme již poznali (šiška, žalud, šípek). Cílem tohoto stanoviště je navázat na předchozí poznatky a utvrdit v dětech nové poznatky, které se naučily. Využijeme zde i obrázek č. 11. kde mají děti za úkol správně přiřadit list k plodu dubu.

6/ Stanoviště č. 6: Naše zvěř

Šesté stanoviště bude věnováno lesní zvěři. Na stanoviště předem rozmístíme srnčí shoz, okousanou houbu, okousanou šišku, pírko ze sojky, předem také ušlapeme trávu a vyrobíme zaječí pelech. Dětem začneme vyprávět příběh, že se z lesa zatoulala zvířátka a přespala u nich na školní zahradě. A je na dětech, aby lesníkovi pomohly určit, která zvěř zde byla. Tato aktivita je pro děti velmi zábavná. Dětská fantazie je nekonečná, a tak se toto stanoviště nechá přizpůsobit jejich nápadům a myšlenkám. Často se tak dostáváme až do pohádek o Krakonošovi a jeho sojce, o jelenovi Větrníkovi nebo o hajném Robátku a divokém praseti Karbous. Je velmi vhodné dětem nové poznatky prokládat právě dětskými pohádkami nebo

říkankami, protože tak si nové informace snadněji zapamatují a dokáží si i za několik dní, týdnů, vybavit souvislosti. Toto stanoviště obohatíme i tím, že dětem sdělíme, jak se myslivci o zvěř v zimě starají, co jim dávají do krmelců. Připomeneme, co zvěři škodí a jak se v lese nesmíme chovat. Zde využijeme materiály desatera v lese na obrázku č. 3,4 a 16. Činnosti na stanovišti můžeme rozšířit i o výtvarnou chvíli, kdy dětem zapůjčíme dřevěná tiskátka se stopami zvěře a děti si mohou pobytová znamení, kterými stopy jsou, natisknout na papír a poté po skončení programu, ve školce vybarvit.

7/ Stanoviště č. 7: Hra na myslivce, Zaječí běh

Na sedmém stanovišti se společně s dětmi rozhýbeme a zahrajeme si několik her. Navážeme na již získané poznatky a zahrajeme si na myslivce obrázek č. 28. Děti již vědí, jaký je rozdíl mezi myslivcem a lesníkem, také již znají, jak myslivci krmí zvěř, je tedy na čase, aby si vše vyzkoušely. Lesní pedagog předem připraví krmec, pytel se senem, řepu, kukuřici, jablko, dále myslivecký klobouk, zelený kabátek a dětskou flintu. Úkolem dětí je obléct se do zeleného jako myslivec a vydat se ke krmelci nakrmit zvěř. Lesní pedagog schválně mezi vhodné krmivo pro zvěř vhodí například lízátko, sušenku, čokoládu. Děti tak musí vybrat a správně určit, co opravdu do krmelce ponесou. Tato aktivita je pro děti velmi zábavná, navíc, za to že správně zvěř nakrmily, mohou si lízátko a ostatní sladkosti, které zvěř nesmí, ponechat.

Druhou hrou, kterou si můžeme společně zahrát je zaječí běh. Tuto hru je vhodné zařadit právě na konec programu LP, kdy se děti unaví před obědem a poledním odpočinkem. (ANDRESKOVÁ, 2020). Děti se již naučily na předchozím stanovišti, jak vypadá zaječí pelech a nyní si vyzkouší, jak zajíc běhá. Při hře určíme jedno dítě jako lišku, můžeme připevnit i liščí kožešinu, viz obrázek č. 21, ostatní děti budou zajíci. Ty děti, které budou hrát zajíce, budou běhat a kličkovat a snažit se uniknout lišce. Pokud si dítě dřepne, znamená to, že je schované v pelechu a liška na něj nemůže. Tato hra je u dětí taktéž velmi oblíbená. Velmi často se stává, že vyzkoušet si být liškou

chce každé dítě. V počtu 28 dětí ve třídě tak tato hra zabere minimálně 30 minut, pokud budeme vždy hrát po minutových úsecích.

8/ Muzicírování

Závěr programu na školní zahradě věnujeme muzicírování, stejně jako při programu v lese a společně se rozloučíme zazpíváním několika známých písniček.

6.3. Varianta 3 – Program ve třídě

Program ve třídě volíme tehdy, pokud je předem nejisté počasí, dále je program vhodný i pro MŠ ve městech, které nemají možnost pobytu na vlastní zahradě. V tomto tzv. mokrém programu lze kombinovat veškeré výukové prostředky, které již byly zmíněny při programu v lese a na školní zahradě. Výuku pouze přizpůsobíme vnitřnímu prostředí. Nebudeme například poznávat dřeviny přímo v porostu, ale lesní pedagog přinese nasbírané letorosty, plody dřevin a ostatní materiály přímo do třídy. Při mokrém programu je větší příležitost na výtvarnou chvíli dětí. Při výkladu o lesních dřevinách, je možné vyrobit mozaiku lesních plodů. Dětem připravíme šablonu žaludu, připravíme na stůl zbytky barevných papírků. Děti papírky trhají na menší kousky a lepí na připravenou šablonu. (obrázek č. 30) Do hry můžeme zapojit i pedagoga MŠ, který bude představovat veverku a vyrobené žaludy děti veverce odevzdají. Program dále vedeme stejným způsobem jako při pobytu v lese nebo na školní zahradě a využijeme již zmiňované pomůcky, nápady a hry. Z důvodu, že je již výše zmíněno mnoho návrhů aktivit, které lze přizpůsobit prostorám třídy, nebudou zde aktivity znovu rozváděny.

Lesní prostředí, školní zahrada i prostor školní třídy, nabízí nespočet možností pro různé aktivity a je vždy na schopnostech pedagoga, aby prostředí vyhodnotil a pro děti připravil program na míru.

Tento výukový program je sestaven na základě mých praktických zkušeností, může být vodítkem pro začínající lesní pedagogy. Není však v

žádném případě předpisem, neboť každý lesní pedagog a každý výukový program je vždy originálem

7. Diskuze

Lesní pedagogika se stává stále více diskutovaným tématem dnešní doby. V současné době, kdy je kladen velký důraz na ekologii, klimatická opatření v krajině, ochranu přírody, je LP nástrojem, jak děti od útlého věku vést k úctě k přírodě jako součásti životního prostředí. Řada výzkumů předvedla, že dospělí, kteří se aktivně věnují ochraně přírody nebo vzdělávání v oblasti životního prostředí, uvádějí čas strávený v přírodě jako významnou životní zkušenost, která je formovala v jejich dětství. Kontakt s přírodou v dětství má prokazatelnou souvislost s odpovědným chováním k životnímu prostředí v dospělosti. Vše nasvědčuje tomu, že děti, které tráví málo času v přírodě, mohou mít jako dospělí menší ochotu jednat s ohledem na životní prostředí. Z těchto důvodů dnes environmentální organizace na celém světě usilují o návrat svobodné dětské hry v přírodě do každodenního života. Šárka Křepelková z Katedry environmentálních studií Masarykovy univerzity ve své diplomové práci shrnula řadu výzkumů z různých míst světa, užívajících různé metody zkoumání a zaměřené na různé skupiny lidí. Některé z těchto výzkumů prokázaly přímou vazbu kontaktu s přírodou na environmentálně odpovědné chování, jiné prokázaly vazbu nepřímou, skrze určitý mediátor – např. prostřednictvím emoční náklonnosti k přírodě. Výzkumy ukazují, že čas strávený hrou v přírodě v dětství posiluje odpovědné chování k životnímu prostředí v dospělosti. Zároveň víme, že děti dnes nejspíše tráví méně času venku, v porovnání s generací svých rodičů. Jaké to přinese důsledky? Až tyto děti vyrostou, jaká bude jejich ochota jednat šetrně k životnímu prostředí? Neohrožuje nedostatečný kontakt dětí s přírodou v masivním měřítku také budoucí šance na ochranu přírody? V současnosti je tak podpora kontaktu dětí s přírodou jedním z nejviditelnějších témat organizací zabývajících se ochranou přírody na celém světě.

8. Závěr

Tato bakalářská práce nám ukázala, že školská zařízení mají o aktivity LP vysoký zájem. Dotazníkové šetření bylo zaměřeno primárně na možnost LP v plánovaném centru EVVO při OMS Jičín. Vzhledem k tomu, že přestavba stávajících prostor bude nejen finančně, ale i časově náročná, je třeba aktivity LP v tuto chvíli zajistit jiným způsobem. V současné době probíhá znovu oslovení škol, kde jim bude nabídnuta aktivita LP v prostorách školy, školní zahrady, případně blízkého lesa. Zároveň probíhá oslovení vybraných obcí na okrese Jičín s nabídkou uskutečnění programu LP na dětských dnech, případně jiných veřejných akcí. V této souvislosti by bylo přínosné navázat na tuto bakalářskou práci a odezvu na nabídku LP přímo ve školách a v obcích zpracovat do další samostatné práce. Závěrem je vhodné podotknout, že pokud chceme v dětech vzbudit úctu a zájem o přírodu a možná tak alespoň z části změnit budoucnost, bez podobných aktivit jako je LP se neobejdeme. Je jen na nás, zda se k tomuto problému postavíme čelem anebo zády.

9. Seznam grafů

- 1/ Graf č. 1: Typ školského zařízení
- 2/ Graf č. 2: Sídlo školy
- 3/ Graf č. 3: Zahnutí ŠVP do EVVO
- 4/ Graf č. 4: LP jako součást EVVO
- 5/ Graf č. 5: Zajištění LP na školách
- 6/ Graf č. 6: Odborné prostory EVVO
- 7/ Graf č. 7: Aktivity LP ve středisku EVVO při OMS Jičín
- 8/ Graf č. 8: Četnost využití centra EVVO při OMS Jičín
- 9/ Graf č. 9: Výše odměny za aktivity LP

10. Seznam použitých zkratek a symbolů

1/ LP – Lesní pedagogika

2/ ČMMJ, z.s. – Českomoravská myslivecká jednota

3/ OMS Jičín – Okresní myslivecký spolek Jičín

4/ EVVO – Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta

5/ ZŠ – Základní škola

6/ MŠ – Mateřská škola

7/ RVP – Rámcově vzdělávací program

8/ ŠVP – Školní vzdělávací program

11. Seznam literatury

ANDRESKOVÁ, J.; KUBECOVÁ, M.; KUKAČKOVÁ, M.; SUCHARDOVÁ, L.; ZEMANOVÁ, K. *Rozvíjíme environmentální citění dětí*. Praha: Raabe, 2018. ISBN 978-80-7496-355-1

ANDRESKOVÁ, J., KOCIÁNOVÁ, S., KRÍŽOVÁ, Ž. *Aktivita pro dobrodruhy*. Praha: Dobrá škola, 2019. ISBN 978-80-7496-450-3

BRATMAN, G. N., DAILY, G. C., LEVY B. J., GROSS, J. J., 2015. *The benefits of nature experience: Improved affect and cognition. Landscape and Urban Planning*. vol. 138 (6): 41–50. ISSN 0169-2046.

CANCIO, E., *Příroda kolem nás*. Říčany: SUN, 2009. ISBN 80-86965-91-0

CAMPEAU, T., *Můj průvodce přírodou*. Praha: SVOJTKA&Co., 2019. ISBN 978-80-256-2655-9

ČINČERA, J., 2008. *Výchova k udržitelnému rozvoji: mýtus nebo nová vlna? Envigogika* [online], roč. 3, č. 1 [vid. 14. 4. 2020]. ISSN 1802-3061. Dostupné z: <http://www.envigogika.cuni.cz/index.php/Envigogika/article/view/25>.

ČINČERA, J., 2013. *Metodika pro hodnocení environmentální výchovy pro předškolní a mladší školní věk. Envigogika* [online], roč. 8, č. 5 [vid. 14. 4. 2020]. ISSN 1802-3061. Dostupné z: <http://www.envigogika.cuni.cz/index.php/Envigogika/article/view/413>.

DANIŠ, P. *Děti venku v přírodě: Ohrožený druh?*. Praha: MŽP, 2018. ISBN 987-80-7212-610-1

FELBEROVÁ, U. *Lesní lázeň*. Praha: Euromedia Group a.s., 2019. ISBN 978-80-7617-432-0

Forestpedagogics.eu [online]. [cit. 14. 4. 2020]. Dostupné z: <http://www.forestpedagogics.eu>.

FRONĚK, J. *Zvířata v životním prostředí*. Benešov: Blug, 2013. ISBN 978-80-7274-008-6

GUSTAFSSON, E., SZCZEPANSKI, A., NELSON, N. GUSTAFSSON, A., 2011. *Effects of an outdoor education intervention on the mental health of schoolchildren*. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning* [online]. ISSN 1754-0402 [vid. 20. 5. 2020]. Dostupné z: [http://naturstyrelsen.dk/media/nst/Attachments/GustafssonAsz in press JAEOL.pdf](http://naturstyrelsen.dk/media/nst/Attachments/GustafssonAsz_in_press_JAEOL.pdf)

HARKABUS, Š., MARUŠÁKOVÁ, L. ., 2007. *Principy lesní pedagogiky*. In: *PAWS. Učebnice PAWS*. Version 1.0 [online]. [cit. 20. 5. 2020]. Dostupné z: <http://www.paws-europe.org/products.php>.

HLOBILOVÁ, I. *Les ve škole - škola v lese*. , Praha: sdružení Tereza, 2003.

HOCHOVÁ, L. *Les ve výukových programech základní školy Běchary*. Praha. 2014.

JAMES, A., BONE, E., *Průvodce přírodou*. Praha: SVOTJKA&Co., 2019. ISBN 978-80-256-2508-8

JANČAŘÍKOVÁ, K. *Činnosti k rozvíjení přírodovědné gramotnosti*. Praha: Raabe, 2017. ISBN 978-80-7496-327-8

JANČAŘÍKOVÁ, K., KAPUCIÁNOVÁ, M. 2012. *Environmentální výchova vpředškolním věku – hledání optimální podoby*. *Envigogika* [online], roč. 7, č. 1 [cit. 20. 5. 2020]. ISSN 1802-3061. Dostupné z: <http://www.envigogika.cuni.cz/index.php/Envigogika/article/view/71>.

KOPP, Jan. *Environmentální výchova jako průřezové téma: sborník příspěvků studentů a pedagogů Fakulty pedagogické ZČU v Plzni z konference 14.11.2008*. Vyd. 1. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2008, 127 s. ISBN 978-80-7043-757-5.

KŘÍŽOVÁ, Ž. *Výtvarné náměty a techniky*. Praha: Raabe, 2017. ISBN 978-80-7496-343-8

KULICH, J; LUPAČ M. a kol. *Environmental education and training in the European Union and other countries*. Prague: Ministry of the Environment of the Czech Republic, 1999, 57 s. ISBN 80-7212-102-2.

LEBLOVÁ, E., 2012. *Environmentální výchova v mateřské škole*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0094-9..

LES VE ŠKOLE, 2020[cit. 2. 5. 2020].Dostupné z <https://lesveskole.cz/cz>
LESNÍ PEDAGOGIKA, 2020[cit. 20. 5. 2020].Dostupné z <https://www.lesnipedagogika.cz/cz/lesni-pedagogika>

LESNÍ PEDAGOGIKA, 2020[cit. 20. 5. 2020].Dostupné z <https://www.lesnipedagogika.cz/cz/lesni-pedagogika/lesni-pedagogika-v-cr>

LESKOVCOVÁ, M., MATOUŠKOVÁ PRYLOVÁ, L., PALACKÁ, A., 2012. *Environmentální výchova v České republice a v EU, systém environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií. ISBN 978-80-87472-42-2..

LESY ČR. Lesní pedagogika [cit. 20. 5. 2020].Dostupné z [https://lesy.cz/rady-a-osveta/lesni-pedagogika-v-cr/\[online\].2020](https://lesy.cz/rady-a-osveta/lesni-pedagogika-v-cr/[online].2020).

MACHAR, Ivo. *Úvod do ekologie lesa a lesní pedagogiky: pro učitele přírodopisu a environmentální výchovy*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, 104 s. ISBN 978-80-244-2357-9.

MACHAR, Ivo. *Vzdělávání v ochraně přírody a krajiny*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011, 145 s. ISBN 978-80-244-2902-1.

MEZI STROMY. [online]. [cit. 14. 4. 2020]. Dostupné z <https://www.mezi-stromy.cz/vzdelavani/lesni-pedagogika>

MICHNOVÁ, M. *Tajemství šumavských stromů*. Správa Národního parku Šumava 2016. ISBN 978-80-87257-29-6

MŠMT.CZ. [online]. [cit. 1. 4. 2020]. Dostupné z <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr>

MYSLIVOST.CZ. [online]. [cit. 14. 4. 2020]. Dostupné z <https://myslivost.cz/mam/Desatera-chovani-se-v-prirode.aspx>

NÁPADY PRO ANIČKU. [online]. [cit. 14. 4. 2020]. Dostupné z <http://www.napadyproanicku.cz/pracovni-listy-a-sablony/bludiste/407-bludiste-zaludy>

NÁPADY PRO ANIČKU. [online]. [cit. 14. 4. 2020]. Dostupné z <http://www.napadyproanicku.cz/pracovni-listy-a-sablony/bludiste/406-bludiste-listy-a-plody>

NÁRODNÍ PROGRAM ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ. [online]. [cit. 14. 2. 2020]. Dostupné z <https://www.narodniprogramzp.cz/aktualni-vyzvy>

"PAWS, 2007. Paws Koncepce Semináře. Version 1.0. *Příručka pro vedoucí semináře k vzdělávacímu kurzu pro lesní pedagogiku* [online]. [vid. 1. 6. 2020]. Dostupné z: <http://www.paws-europe.org/products.php>".

PODROUŽEK, L. JÚZA L. *Přírodověda s didaktikou pro primární školu*. 1. vyd. Plzeň: A. Čeněk, 2004, 118 s. ISBN 80-86473-72-4.

STRAKATÁ, M. *Pojďte s námi do přírody*. Kralice na Hané: Computer Media, s.r.o., 2009. ISBN 978-80-7402-027-8

STRCULOVÁ, Vladimíra. *Environmentální výchova: [praktické náměty pro výuku na 1. stupni ZŠ]*. Praha: Raabe, c2011, [100] s. ISBN 978-80-86307-76-3.

SVOTJKA & Co., *Průvodce naší přírodou*. Praha: SVOJTKA&Co., 2000. ISBN 978-80-7237-520-2

VLS.CZ, . [online]. [cit. 14. 4. 2020]. Dostupné z <https://deti.vls.cz/cz/hry-a-kvizy>

WOHLLEBEN, P. *Slyšíš jak mluví stromy*. Brno: Kazda, s.r.o., 2018. ISBN 978-80-906819-4-1

WORROLL, J. &HOUGHTON, P. *Hry z lesní škol(k)y*. Brno: Kazda, s.r.o., 2019. ISBN 978-80-88316-43-5

12. Seznam obrázků v příloze

- Obrázek č. 1: Umístění lesa a školky
Obrázek č. 2: Jmenovky pro děti
Obrázek č. 3: Desatero chování v přírodě
Obrázek č. 4: Desatero udržuj pořádek v přírodě
Obrázek č. 5: Smysly
Obrázek č. 6: Opadavé a stále zelené stromy
Obrázek č. 7: Jeden rok v životě stromu
Obrázek č. 8: Detektiv stromů
Obrázek č. 9: Spojovačka list
Obrázek č. 10: Pomůcky k poznávání podle hmatu
Obrázek č. 11: Spojovačka plod, list
Obrázek č. 12: Výživa stromu
Obrázek č. 13: Frotáž kůry
Obrázek č. 14: Kdo žije v lese
Obrázek č. 15: Foto pomůcek
Obrázek č. 16: Desatero nesahat na zvířata
Obrázek č. 17: Stopa zvěře
Obrázek č. 18: Stopa medvěda
Obrázek č. 19: Lesní muzikanti
Obrázek č. 20: Práce lesního pedagoga v terénu
Obrázek č. 21: Práce lesního pedagoga v terénu
Obrázek č. 22: Práce lesního pedagoga v terénu
Obrázek č. 23: Práce lesního pedagoga v terénu
Obrázek č. 24: Zahrada MŠ Bystřice
Obrázek č. 25: Borovice lesní, omalovánka
Obrázek č. 26: Ptačí zobáky
Obrázek č. 27: Ptáci na krmítku
Obrázek č. 28: Hra na myslivce
Obrázek č. 29: Žilnatina listu
Obrázek č. 30: Výtvarná tvorba, žalud
Obrázek č. 31: Odměny pro děti

Obrázek č. 32: Certifikát lesního pedagoga

Přílohy:

Obrázek č. 1:

Umístění MŠ Bystřice (zdroj:mapy.cz)

Obrázek č. 2:

Jmenovky pro děti (zdroj: vlastní archiv)

DESATERO CHOVÁNÍ V PŘÍRODĚ

CHOVEJ SE TIŠE!

Příroda, to je , , , ,
a . Do přírody chodí a jejich
odpočívat a hrát si. Nezapomínej, že příroda je
pro mnoho . Musí zde najít , klid, svoji
 i bezpečí. mají výborné
a nemají žádná . Hlasitého křiku
štěkání , projíždějícího , hudby z
i zvonícího se strašlivě bojí. Takže, až půjdete
do sbírat , , , nebo
jen tak na procházku, nezapomeňte, že
potřebují v klidu . A ticho prospívá nejen
, ale také nám, !

Desatero chování v přírodě (zdroj: Myslivost.cz)

DESATERO CHOVÁNÍ V PŘÍRODĚ

UDRŽUJ V PŘÍRODĚ POŘÁDEK!

DO PŘÍRODY NA VÝLET VYRAZILI A .

NA ZÁDECH NESLI SE . KAŽDÝ MĚL ,

 A . KDYŽ SE PROŠLI ,

SEDLI SI NA A NAJEDLI SE. ZMAČKANÝ ,

 I VRÁTILI DO , ODNESLI JE

A HODILI DO . V PŘÍRODĚ NESMÍME NIKDY

ŽÁDNÉ ! , KTERÁ ZDE ŽIJÍ, BY SI MOHLA

PORANIT NEBO SNÍST MASTNÝ . POTOM

BY JE BOLELO A MOHLA BY I . MY

 MÁME , A , S KTERÝMI

DOMA ÚKLÍZÍ. TAKOVÉ VĚCI NEMAJÍ A UKLIDIT

PO NÁS NEMŮŽOU!

Obrázek č. 5:

1. Zrak

Všude, kam se podíváš, můžeš něco objevit: zvedni hlavu a uvidíš veverka nebo ptáčky na větvích, dřepni si a spatříš otisky v blátě nebo schované nory.

2. Sluch

Pořádně nastraž uši, protože zvuky přírody ti řeknou, co se zde děje. Zpěv ptáků, šumění potůčku, bzučení hmyzu... Můžeš si je všechny nahrát a později si je pustit znovu. Uvidíš, má to uklidňující účinek.

3. Hmat

Tvé ruce jsou také skvělým prostředkem, jak poznat přírodu. Jemnost mechu, hrbolatá stromová kůra, lepkavá žízala... Ale dávej si pozor, některé rostliny pálí nebo píchají, např. kopřivy a ostružiní.

4. Čich

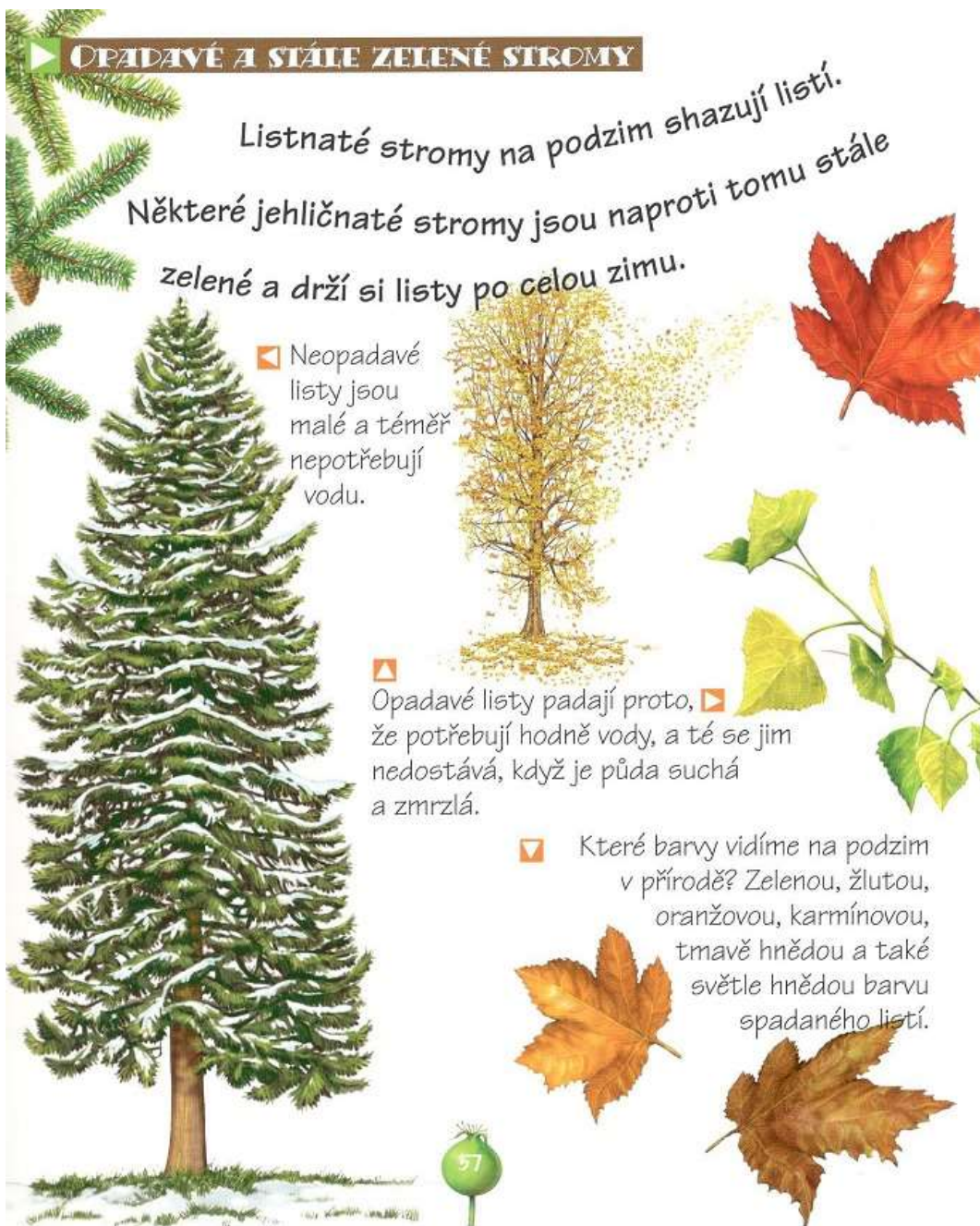
Tvé nosní dírky během procházky určitě také zajásají, neboť v přírodě objevíš charakteristické vůně hub, některých květin, ovšem někdy také zápach kravského lejna!

5. Chuť (nebo ne?)

Tento základní smysl používej v přírodě jen velmi opatrně. Malé lesní jahody jsou vynikající, ale některé houby nebo bobule jsou jedovaté. Takže pozor, neochutnávej jen tak ledasco!

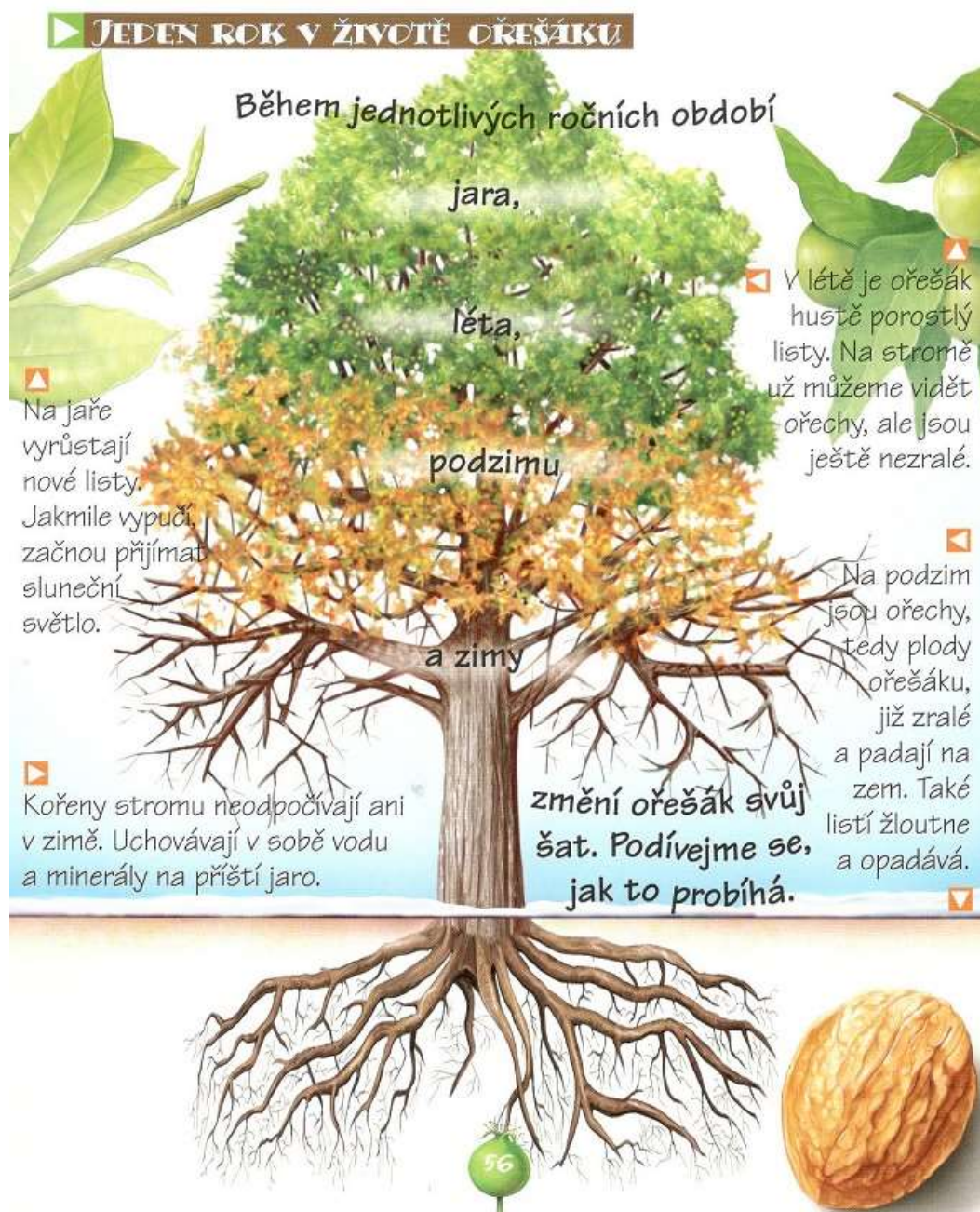
Smysly (zdroj: Můj průvodce přírodou)

Obrázek č. 6:

Opadavé a stále zelené stromy (zdroj: Příroda kolem nás)

Obrázek č. 7:

Jeden rok v životě stromu (zdroj: Příroda kolem nás)

Detektiv stromů

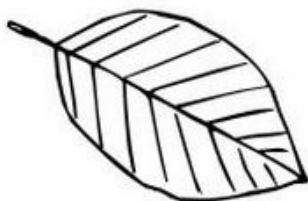
Nejjednodušší způsob, jak rozpoznat stromy, je podle jejich listů. Najděte si list, podívejte se, jaký má tvar, okraje a povrch. Pak si udělejte náčrtek nebo si do notýsku запиšte poznámky. Následující příklady vám trochu pomůžou s tím, na co se dívat a co na listech hledat.

Detektiv stromů (zdroj: Malý přírodovědec)

PODLE TOHO, CO MAJÍ STROMY NA VĚTVIČKÁCH, JE MŮŽEME ROZDĚLIT NA LISTNATÉ A JEHLIČNATÉ. LISTNATÉ STROMY MAJÍ LISTY A TY JIM NA ŽIMU OPADÁVAJÍ. MAJÍ VŠAK TAKÉ KVĚTY A PLODY. NAJDI K LISTŮM SPRÁVNÉ PLODY.

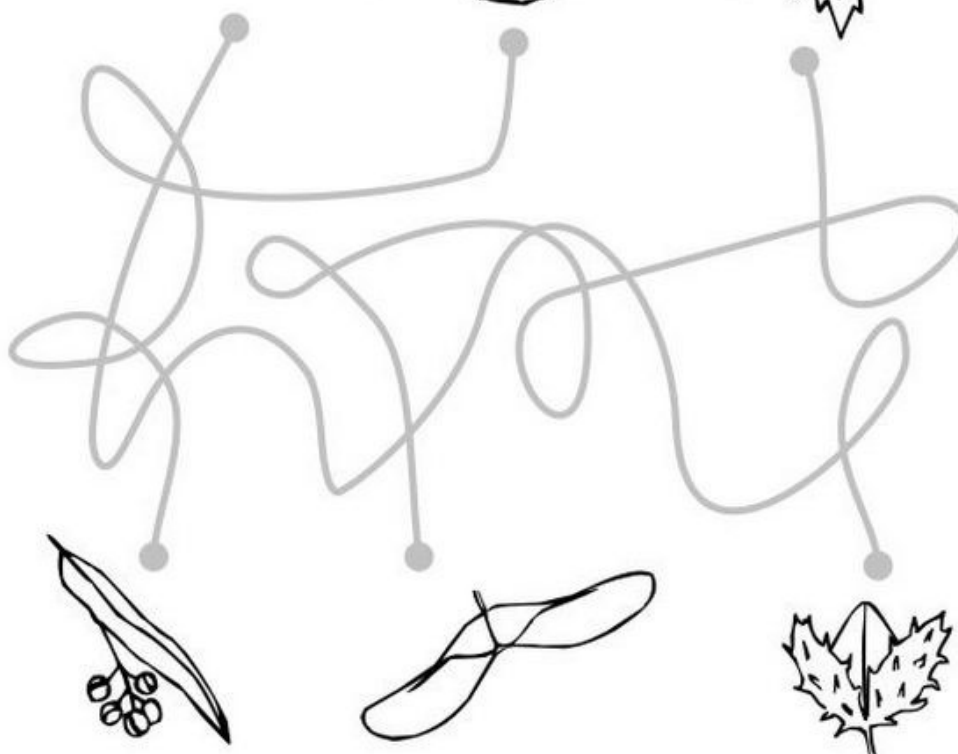
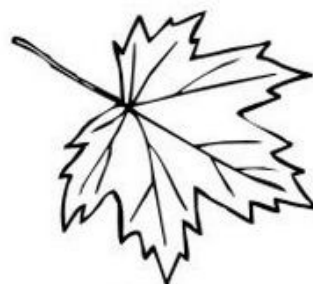
BUK

LÍPA

JAVOR

Nápady pro Aničku
Spojovačka list (zdroj: Nápady pro Aničku)

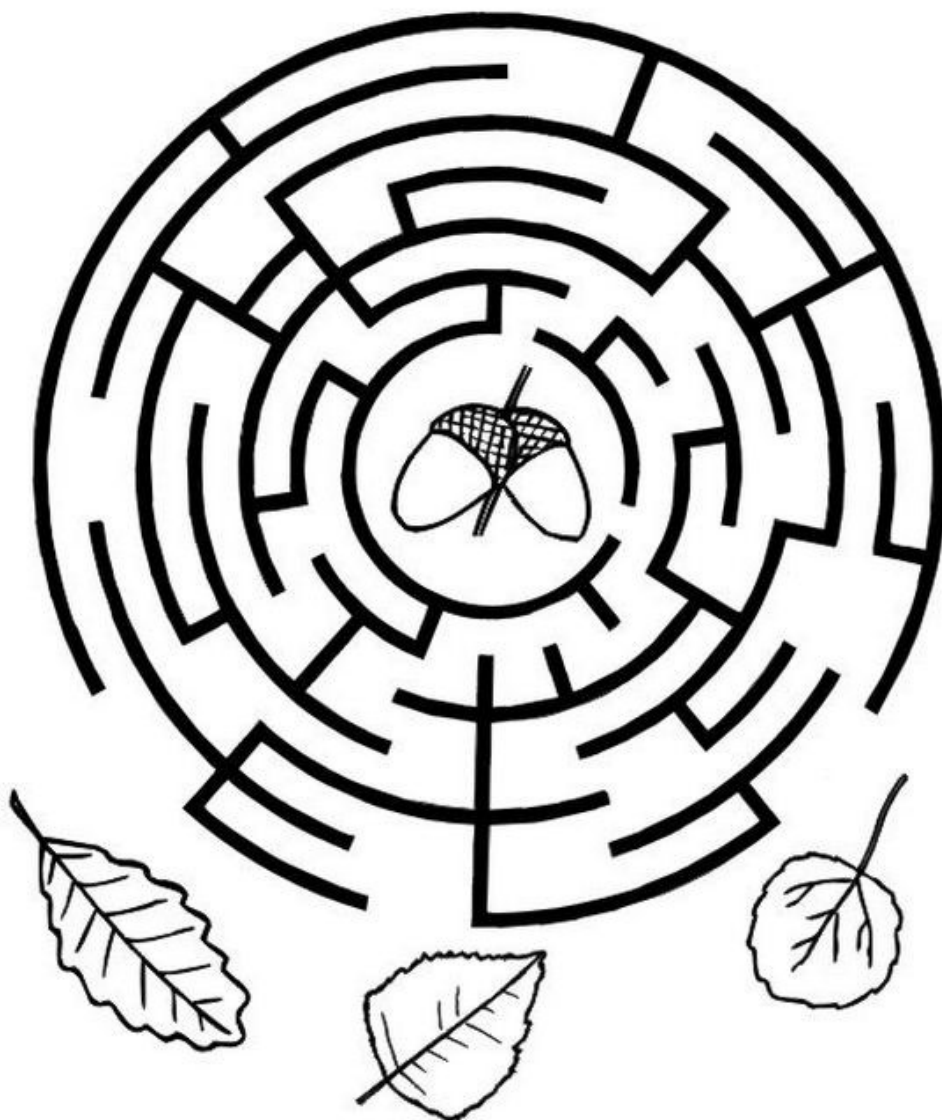
Obrázek č. 10

Hmatové hádání (zdroj: vlastní archiv)

Obrázek č. 11:

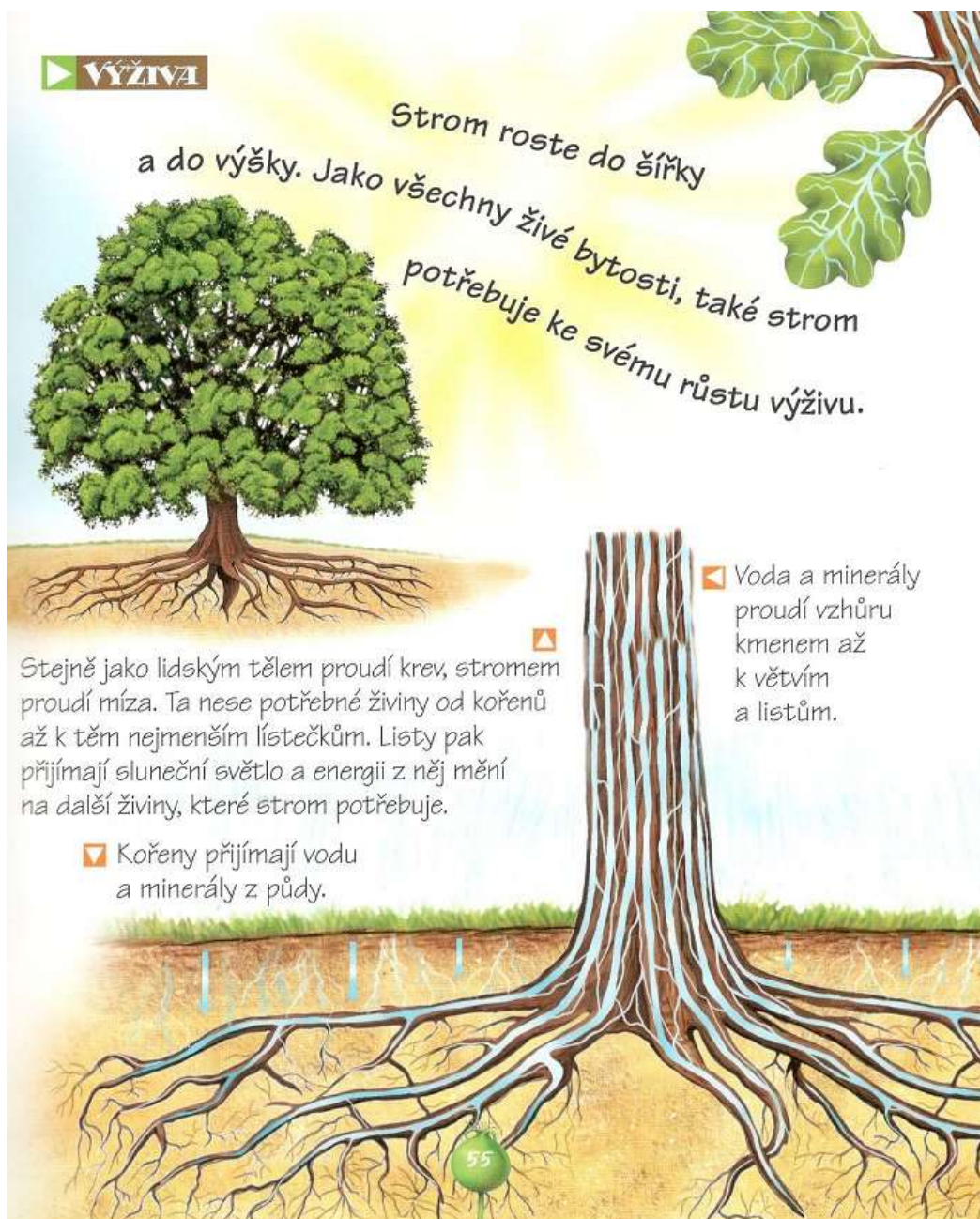
UPROSTŘED BLUDIŠTĚ JSOU UKRYTY ŽALUDY, TY, KTERÝMI SI RUMCAJS V POHÁDCE LÁDOVAL SVOU PISTOLI. ŽALUDY ROSTOU NA STROMĚ, KTERÉMU ŘÍKÁME DUB. JAKÝ TVAR LISTŮ NAJDĚME NA DUBU? (ZBYLÉ DVĚ LISTY JSOU Z BŘÍZY A TOPOLU)

Nápady pro Aničku

Spojovačka (zdroj: Nápady pro Aničku)

Obrázek č. 12:

Výživa stromu (zdroj: Příroda kolem nás)

Obrázek č. 13:

Frotáž (zdroj: Malý přírodovědec v zimě)

Obrázek č. 14:

PRASE DIVOKÉ

UPROSTŘED , TAM, KDE JSOU NEJHUSTŠÍ
 A SAHAJÍ AŽ K , SI POSTAVILA
 NEMÁ , NEMÁ , NEMÁ , ANI
 JE TO JEN VELKÝ VYSTLANÝ A
 PŘIPOMÍNÁ VELKÉ . V NĚM SE NARODILA
 MALÁ . MAJÍ , TAKŽE VYPADAJÍ JAKO BY
 NOSILA . JE DLOUHO NECHÁVÁ V
 A KRMÍ JE . KDYŽ JDE PRO SEBE SHÁNĚT ,
 ZAKRÝVÁ SELÁTKA Z . NIKDY NENÍ DALEKO
 A SVOJE DĚTI CHRÁNÍ. MÁ VELIKÉ , KTERÝMI DOKÁŽE
 VŠECHNY NEPŘÁTELE -   .

Malá zvířátka se rodí v oblečcích, které jim zajišťují ochranu před nepřáti. Prasátka jsou pruhovaná, srnčata zdobi puntíky, koroptvičky nosí šedohnědé skvrnitě peří a zajíčci mají jednobarevné hnědé kožíšky. Dokážete, milé děti vyřešit sudoku tak, aby v každém řádku a každém sloupci se neopakovala stejná zvířátka?

Kdo žije v lese (zdroj: Myslivost.cz)

Obrázek č. 15:

Výukové pomůcky (zdroj: vlastní archiv)

DESATERO CHOVÁNÍ V PŘÍRODĚ

NESAHEJ NA ZVÍŘÁTKA!

NA A ZAČÁTKEM SE V , NA
I NA RODÍ NEJVÍCE . V JSOU MALÍ ,
MEZI HROUDAMI A V TRÁVĚ . KDYŽ SE NA
VÝLET DO VYDAJÍ A JEJICH ,
OBJEVÍ NĚKDY MALÉ , KTERÉ SE NEBOJÍ A LEŽÍ STO-
ČENÉ DO . VĚŠINA SI MYSLÍ, ŽE JE ZVÍŘÁTKO
OPUŠTĚNÉ A CHTĚJÍ SI JEJ ODNĚST NEBO JEJ
ALESPOŇ A POHRÁT SI I S NÍM. JEHO VŠAK
KOUKÁ NĚKDE ZE A O SE BOJÍ. KDYŽ NA NĚJ
 SÁHNEME, UCÍTÍ NÁŠ PACH A OPUSTÍ. NA
 SE PROTO NIKDY , ANI
SE NEODNÁŠEJÍ !

Desatero chování v lese (zdroj: Myslivost.cz)

Obrázek č. 17:

Otisk stopy (zdroj: vlastní archiv)

Obrázek č. 18:

Stopa medvěda (zdroj:vlastní archiv)

Obrázek č. 19:

LESNÍ MUZIKANTI

UKÁZKA Z METODIKY LES VŠEMI SMYSLY

- **CÍL LEKCE:** Vyzkoušet, jak zdánlivě obyčejné věci mohou neobyčejně znít. Zažít radost z tvoření.
- **POMŮCKY:** přírodniny (větvičky, kameny, šišky), provázky, nůžky, případně pro doplnění např. zátky od piva
- **MÍSTO:** okolí školy / třída / les
- **ČAS:** 20 min.
- **OBDOBÍ:** celoročně

1. MATERIÁL

Vyzkoušejte krátkou tvůrčí aktivitu, díky níž vyrobíte pro svou družinu nové hudební nástroje, a kterou lze navíc provádět i tehdy, když zrovna s dětmi ven nemůžete: stačí si předem, ideálně s dětmi, někde u stromů či v lese posbírat vhodné přírodniny a přinést je do družiny. Samozřejmě můžete vyrábět hudební nástroje přímo venku, pokud máte příležitost.

2. HLEDÁNÍ

Děti požádáme, ať každý sám či ve dvojici vymyslí a zhotoví z přírodnin nějaký hudební nástroj nebo ať najdou alespoň přírodniny, které vydávají zajímavý, příjemný zvuk (jako vhodný materiál se nabízí např. šišky, kameny, klacky atd.). Snadno vyrobíte i zvonkohru: na provázek navěste různorodé přírodniny, do kterých pak ťukete dřívkem. Pokud máte dostatek času, doporučujeme vyzkoušet i výrobu dřevěného „xylofonu“.

3. KONCERT

Nakonec pak nesmí chybět koncert. Zkuste secvičit vlastní lesní skladbu nebo hudební doprovod ke známé písničce.

Lesní orchestr (zdroj:Environmentální výchova v MŠ)

Obrázek č. 20

Práce lesního pedagoga (zdroj: vlastní archiv)

Obrázek č. 21

Práce lesního pedagoga (zdroj: vlastní archiv)

Obrázek č. 22:

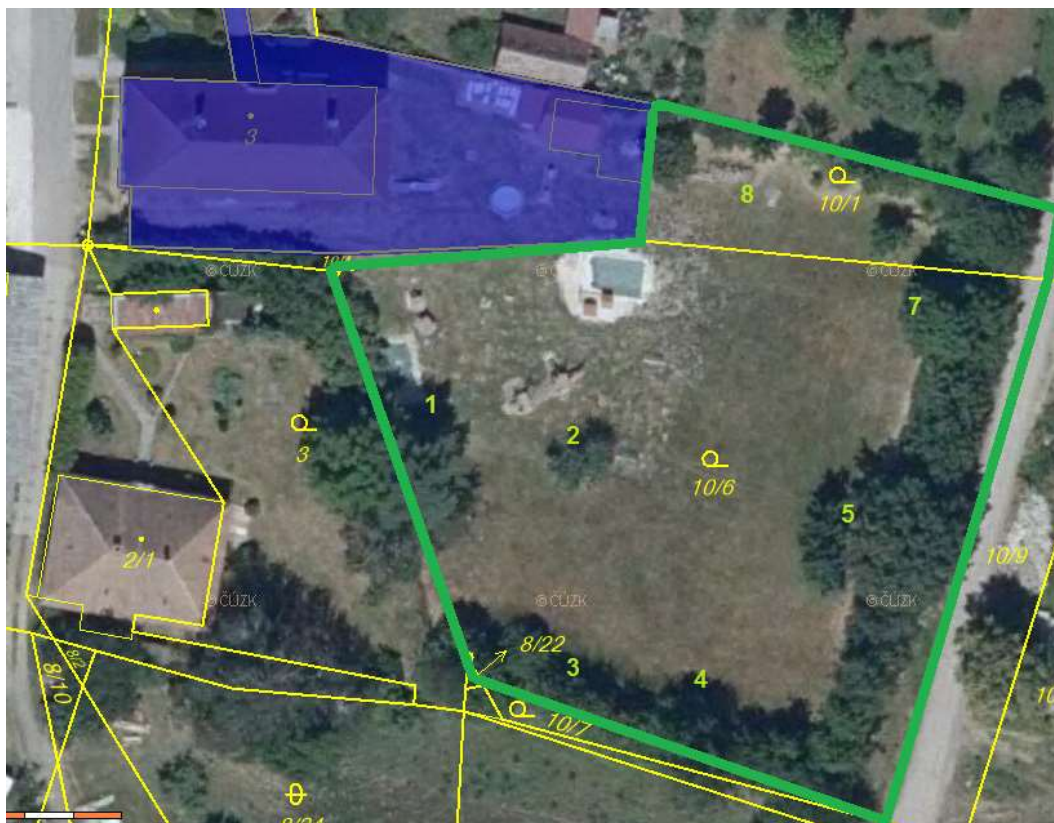
Práce lesního pedagoga (zdroj: vlastní archiv)

Obrázek č. 23:

Práce lesního pedagoga (zdroj: vlastní archiv)

Obrázek č. 24:

Školní zahrada MŠ Bystřice (zdroj: CUZK.CZ)

Obrázek č. 25:

15

Borovice lesní, omalovánka (zdroj: Tajemství Šumavských stromů)

CO ŽEROU PTÁCI?

Někteří ptáci přijímají jen jeden druh potravy, jiní, jako třeba vrabci nebo rackovítí, se krmí čímkoliv, co najdou v blízkosti lidí.

Každý zobák je přizpůsoben různému stravování a různým funkcím: rozlousknout semena, vytáhnout žížalu, rozsápat kořist...

Přečti si popisy a najdi odpovídajícího ptáka.

1

A

Zobák vybavený filtrem, kterým protéká voda a zachycuje krevety a další koryše.

2

B

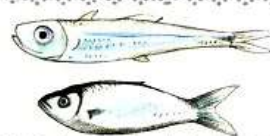
Dlouhý úzký zobák slouží k požívání hmyzu, červů a ovoce.

3

C

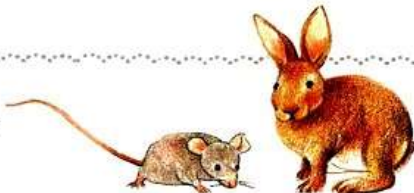
Zobák dlouhý jako meč na lovení ryb.

4

D

Ostrý zahnutý zobák na trhání masa.

5

E

Krátký ostrý zobák k požívání různých druhů semen.

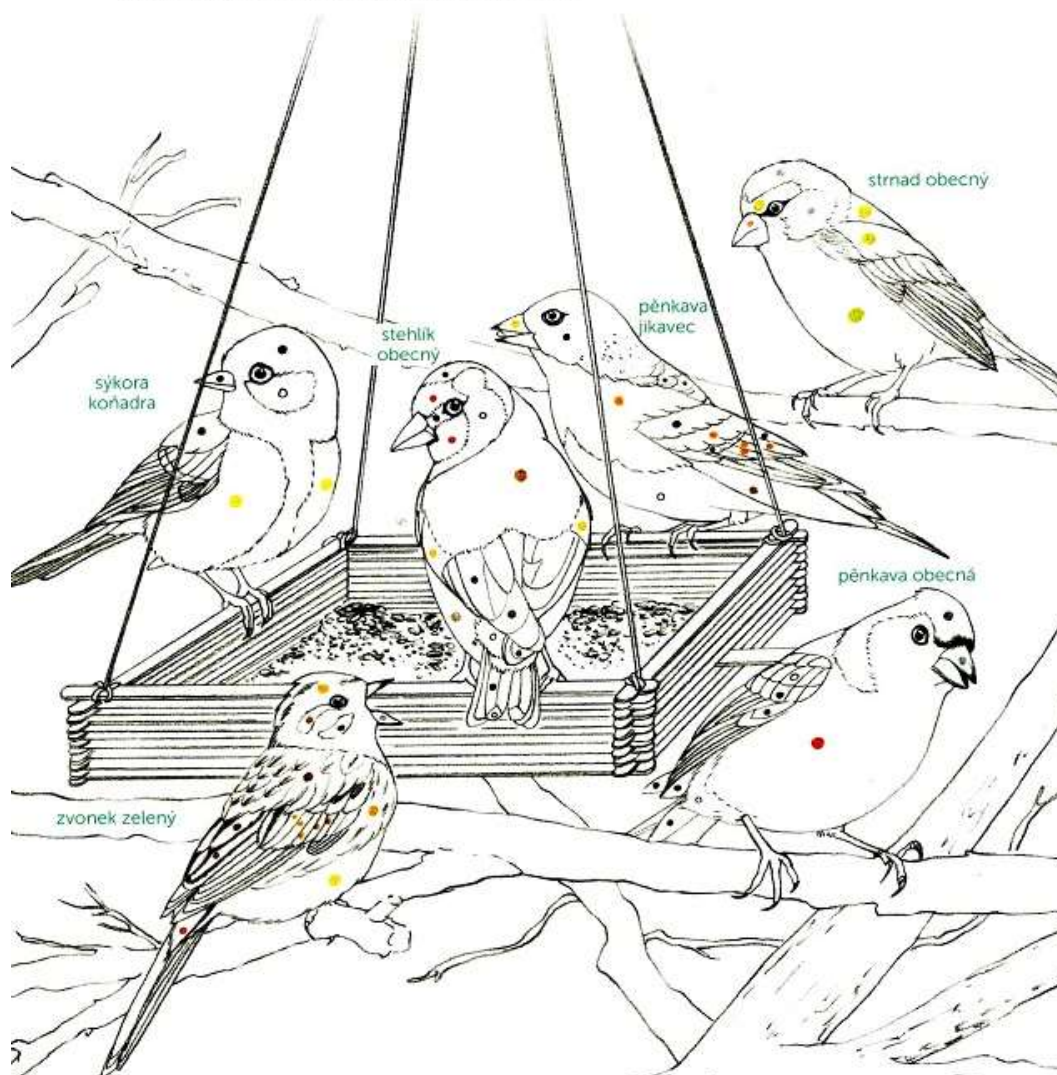
Odpověď: 1-D, 2-E, 3-B, 4-C, 5-A

Zobáky ptáků (zdroj: Malý přírodovědec v zimě)

NAKRM PTÁKY V ZIMĚ

Když dáš krmítko někam na zahradu, aby na něj nemohly kočky ani do něj nepršelo a nesněžilo, budeš moct pozorovat ptáky, kteří se přiletí nakrmit. Ptáky krm, jen když je opravdu velká zima. Zato vodu jim můžeš dávat často, tu totiž potřebují vždycky, zejména když mrzne nebo je horko.

Vybarvi ptáčky, barevné puntíky ti napoví jak.

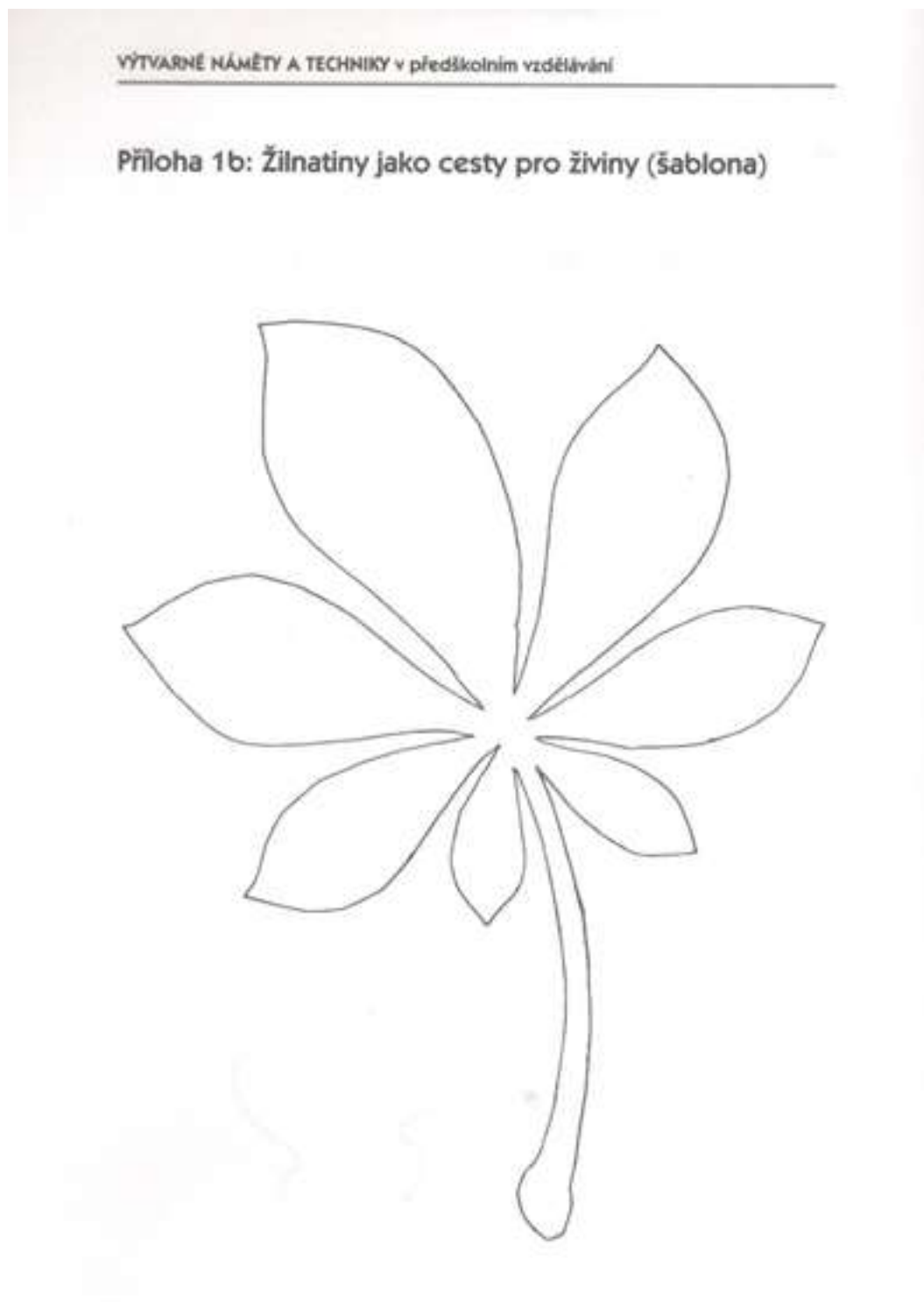
Ptáci na krmítku (zdroj: Malý přírodovědec v zimě)

Obrázek č. 28:

Hra na myslivce (zdroj: vlastní archiv)

Obrázek č. 29:

List žilnatina (zdroj: Výtvarné náměty a techniky)

Obrázek č. 30:

Žalud (zdroj: Výtvarné náměty a techniky)

Obrázek č. 31:

Materiály a odměny pro děti (zdroj: vlastní archiv)

Obrázek č. 32:

Číslo: 14-09-670

OSVĚDČENÍ

o absolvování kurzu lesní pedagogiky

Osvědčujeme, že

Bc. Lenka Hochová

nar. 25/03/1984

absolvoval/a ve dnech 15. 9. – 19. 9. 2014

základní

Seminář lesní pedagogiky pro lesníky
v rozsahu 40 hodin – obsah kurzu na zadní straně

V Praze dne 19. 9. 2014

.....
za Lesy Hlavního města Prahy

.....
za Fakultu lesnickou a dřevařskou ČZU v Praze

.....
za Střední lesnickou školu v Hranicích

Osvědčení kurzu LP (zdroj: vlastní archiv)